

Lastniki in izdajatelj: Okrajni odbori SZDL Crnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Mestni hranilnici v Novem mestu 616-H-T-24. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din. — Tiska Tiskarna »Slov. poročevalca« v Ljubljani

Dolenjski list

Tednik okrajev Crnomelj, Kočevje in Novo mesto

LIŽNICA

OD TEDNA DO TEDNA

Poleg zapletenih dogodkov v Guatemali sta v prejšnjem tednu vzbujala največ pozornosti dva pomembna mednarodna sestanka: med Eisenhowerjem in Churchillom v Washingtonu ter med Nehrujem in Cu En Lajem v New Delhiju.

Pred začetkom washingtonskih razgovorov so na splošno sodili, da se bodo ameriški in britanski državni posvetili največ daljnovzhodnim problemom in kolektivni obrambi Jugovzhodne Azije. Nek newyorški časopis pa je zapisal, da se Angleži, o katerih je bilo že prej znano, da se ne ogrevajo preveč za tak obrambni pakt, tudi res niso hoteli ukloniti ameriški pritisku. Tako je v uradnem poročilu po washingtonskih razgovorih zavzela prvo mesto Zahodna Evropa in šele za njo Jugovzhodna Azija. Med problemi Zahodne Evrope pa sta dobila največji poudarek evropska obrambna skupnost in vloga Nemčije v zahodni obrambi. Prevladalo je torej splošno mnenje, da se Eisenhower in Churchill s svojima pomočnikoma Dullesom in Edenom laže sporazumela o evropski politiki kot pa o azijskih problemih.

V uradnem poročilu o razgovorih so stališča do Zahodne Evrope res mnogo bolj precizno izražena kot pa problematika okrog obrambnega pakta za Jugovzhodno Azijo, kar pa je pravzaprav dalo povod za washingtonski razgovor. V Bonnu, katerega se se precej tikali ti razgovori, so na splošno zadovoljni. Sodiijo sicer, da se anglo-ameriško stališče ni bistveno spremenilo v odnosu na vzhodno obrambo, veseli jih pa, da so v Washingtonu zelo odločno vztrajali pri potrebi ratifikacije EOS. Zahodnonemški politični krogi so hkrati prepričani, da v ZDA in Veliki Britaniji z zanimanjem spremljajo razvoj dogodkov v Parizu, odkoder pričakujejo po sestanku med novim francoskim ministrskim predsednikom Mendès-Francom in belgijskim ministrom Spaakom novih momentov v zvezi z evropsko vojsko.

Med sedanjim preporom v Zenevi so si hoteli v Washingtonu nekako zagotoviti stališče za obe možnosti izida azijske konference, o kateri se zdaj ni popolnoma jasno, ali bo dosegla sklenitev premirja v Indokini ali ga ne bo. Vse pa kaže, da so pod britanskim vplivom opustili misel, da bi začeli uradno pogajanje o obrambnem paktu za Jugovzhodno Azijo. Mogoče je k temu prispeval tudi sestanek v New Delhiju, kjer sta se sestala — kakor je pisal indijski tisk — dva velika v Aziji.

Po razgovorih med indijskim ministrskim predsednikom Nehrujem in kitajskim zunanjim ministrom Cu En Lajem so izdali uradno poročilo, da sta oba državnika na svojih sestankih stremela zagotoviti mir na svetu in doseči medsebojno sodelovanje ter sodelovanje z ostalimi državami. Seveda so se ti razgovori nanašali zlasti na Jugovzhodno Azijo, o kateri sta oba državnika sodila, da bi bilo treba predvsem doseči sporazum o Indokini ter vzpostaviti svobodne demokratične in neodvisne države Azije. Precej pozornosti je vzbudilo tudi pet načel Cu En Lajma, ki naj bi bila osnova za sodelovanje med azijskimi in sploh vsemi državami na svetu. V teh načelih so poudarjene spoštovanje nedotakljivosti in suverenosti posameznih držav, nevmesavanje v notranje zadeve in mirno sožitje vseh narodov. Indijski tisk je zelo topla podpravljal Cu En Lajev obisk in pisal, da pomeni velik napredek v zgodovini Azije.

Na koncu moramo še omeniti guatemalske dogodke, čeprav je položaj v tej srednjeameriški državi še vedno precej nejasen. Prav nič se tudi ne bi čudili, če bi bilo stanje, ki ga bomo v kratkem zabeležili, drugačno, ko boste o njem čitali, kot je bilo tedaj, ko smo o njem pisali. V nedeljo je odstopil predsednik Arbenz in predal oblast komandantu oboježenih sil polkovniku Diazu. Tega pa so v terek aretirali in njegovo mesto je prevzel polkovnik Monzon, ki se je začel takoj pogajati z uporniki.

Komuna — najboljša šola socialistične družbene zavesti

Pospešen razvoj socialističnih odnosov v naši družbi je osnovna značilnost družbenega dogajanja v zadnjih štirih letih. Po besedah tovariša Mihe Marinka na III. kongresu Zveze komunistov Slovenije pomenijo spremembe v zadnjih letih pravcati skok v zgodovinskem razvoju naše dežele. Administrativni sistem upravljanja se je preživljal, nadaljnji napredek pa je nujno zahteval, da pospešimo razvoj socialistične demokracije in da uvajamo gospodarski sistem, ki bo materialna podlaga in vsebina te demokracije.

Naš novi gospodarski sistem in socialistična demokracija predstavljata edinstveno celoto; v njih vidimo temelje socialističnega razvoja. Tovariš Edvard Kardelj, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta je imel lani 19. novembra v Čačku predavanje o »Državljanu v našem političnem in ekonomskem sistemu«. Ko je omenil, da sta bila že Marx in Engels mnenja, da bo socializmu šele tedaj zagotovljena zmaga, ko bodo socialistični odnosi postali stvar dnevne prakse milijonov delovnih ljudi, je podpredsednik Kardelj dejal, da je tako pojmovanje tudi temelj naših naporov za graditev sistema samoupravljanja delovnih ljudi v vseh vidljivih organih družbenega življenja. Vsakemu poštenemu državljanu te države je treba omogočiti, da se bo z demokratičnimi sredstvi v okviru naših demokratičnih ustanov boril za svoje koristi in za svoja pojmovanja. Interesi in napori delovnih ljudi na podlagi družbene lastnine nad proizvodnimi sredstvi pa ne morejo roditi nobenih drugih rezultatov — razen socialističnih. Cim več ljudi bo torej sodelovalo pri teh naporih, toliko večje uspehe bomo dosegli, toliko hitrejši bo napredek proizvodnih sil in socialističnih odnosov v naši deželi, je dejal tovariš Kardelj.

Kako se bo odvijalo družbeno življenje v takšnem gospodarskem in političnem okviru, kakor smo ga doslej dosegli in kako bo deloval naš organizacijski demokratični mehanizem? Tovariš Edvard Kardelj odgovarja: »V našem političnem sistemu delujejo in bodo delovali predvsem štirje odločilni družbeni činitelji:

V nedeljo bo tombola novomeškega Rdečega križa

V nedeljo 4. julija bo na novomeškem Glavnem trgu, spet živahno: velika tombola, ki jo prireja letos Rdeči križ, bo privabila na trg na tisoče ljudi, da bodo poskusili srečo. Cisti dobiček je namenjen za človekoljubne namene Rdečega križa, zato bo prav, da podpremo plemenito zamisel prirediteljev in kupimo srečko. Glavni dobiček tombole je lepo izdelana, kompletna sobna oprema, prav tako pa so pripravljena še lepa naslednja glavna darila: tombole: radio aparat, kolo, dva prašiča, peč, štedilnik.

VREME

za čas od 2. do 11. julija
V prvih dneh prihodnjega tedna večina jasno in vroče, kvečjemu včasih krajevne nevihte, sredi prihodnjega tedna (okoli 7. julija) dež in ohladitev. Zatem nestalno, deloma sončno vreme s pogostimi kratkotrajnimi padavinami. Med 12. in 15. julijem pričetek jasnega in vročega vremena.

1. organi samoupravljanja proizvajalcev v podjetjih, drugih, gospodarskih združenjih in ustanovah itd.;
2. organi komune, se pravi, okrajni ljudski odbori, ljudski odbori mest in občin, skupno z zbori volivcev in raznimi njihovimi organi, ki jih povezujejo z množicami;
3. zvezni in republiški organi ljudske oblasti in družbene samoupravljanja, se pravi ljudske skupščine s svojimi odbori in izvršnimi sveti, in
4. organizirana fronta zavestnih delovnih ljudi z najboljšimi socialističnimi borci na čelu — namreč Socialistična zveza delovnih ljudi skupno z Zvezo komunistov.

Po dolgih letih spet v stari domovini

Med ameriški Slovenci, ki v znatnem številu obiskujejo staro domovino, imamo danes med nami tudi g. Johna Drenika.

Rojen je bil pred 64. leti v Zgornji Straži pri Novem mestu in je kot 18-letni mladenič zapustil rodno vas ter odšel kakor mnogi drugi v Ameriko s srebnikom za kruhom. S pridnostjo, vztrajnostjo in z željo po razvoju se je povzpelo od navadnega delavca do priznaneega gospodarstvenika in si kot tak pridobil lepo premoženje in ugled. Do tega uspeha ga je privedla predvsem njegova poštenost, katero stalno zahteva in poudarja tudi vsem delavcem v svojem podjetju, držeč se načela: »za pošteno delo pošteno plačilo«.

Danes je g. Drenik predsednik velikega »Drenik Baverage Distributing« v mestu Euclid v zvezni državi Ohio. Uspeh in ugled, ki ga je doseglo naše slovensko vino na ameriškem tržišču, je predvsem tudi njegova zasluga. Priprčani smo, da bo ob sedanjem obisku v domovini imel priložnost še bolj spoznati našo vinsko proizvodnjo, ter ugotoviti napredek v obnovi našega vinogradništva in naših vinskih kvalitiet. G. John Drenik bo v času svojega bivanja obiskal tudi svoje glavne dobavitelja slovenskih vin, podjetje Slovenija v Ljubljani, kakor tudi vinogradniška področja na Stajerskem in Dolenjskem.

Metlika se pripravila na 22. julij

Prejšnji teden je bil v Metliki sestanek prosvetnih delavcev, na katerem so se pogovorili o delu na terenu in nalogah pred 22. julijem, velikim praznikom Bele krajine. Na sestanku sta bila tudi zvezni poslanec tov. Tone Fajfar in prof. Tatjana Belopavlovič. Prosvetni delavci bodo sodelovali pri vseh nalogah, ki so pred metliško občino v tem mesecu in bodo takoj pomagali tudi v sosednjih vaseh.

Za sprejem gostov, ki jih bo pred 22. julijem posebno veliko tudi v Metliki, bodo z znano metliško gostoljubnostjo poskrbeli vsi Metličani. Napredujejo tudi tehnična dela v mestu. Urejujejo trg, ograjo ob mestnem parku in obnavljajo nekatere zgradbe. Obnovljeni bodo tudi prostori, kjer bo muzej ljudske revolucije in etnografije. Množične organizacije bodo s svojim članstvom poskrbele, da bo okrog zgradb in javnih prostorov vse lepo urejeno in počiščeno.

11. julija bodo na Mirni gori odprli nov planinski dom
V nedejo 11. julija bodo na Mirni gori v Beli krajini odprli planinski dom. Obnovljeni na novo zgrajena planinska postojanka ima 11 sob, gostinski lokal in skupna ležišča.

Kupite tablice tombole RK!

Občinski ljudski odbor Dolenjske Toplice javlja žalostno vest, da je 29. junija umrl njegov prvi in sedanji predsednik, tovariš

Franc Šobar
Nepozabnega tovariša in požrtvovalnega borca za pravice delovnega ljudstva bomo ohranili v trajnem spominu!

Občinski ljudski odbor Dolenjske Toplice

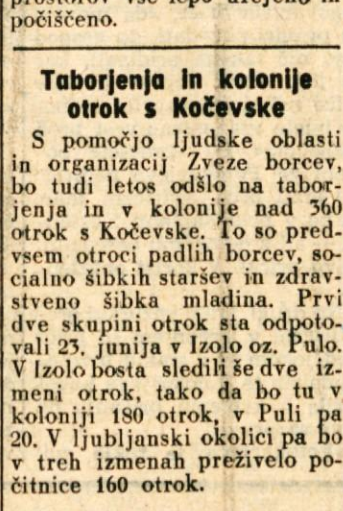
o komuni, marsikje še zelo nejasni, pa tudi napačni pojmi. Često se dogaja, da na vaskih in terenskih sestankih članov Socialistične zveze o teh vprašanjih ni pravih odgovorov; tudi poročila s sestankov osnovnih organizacij Zveze komunistov kažejo, da dela vprašanje komun marsikje članom težave. Čeprav je naš dnevni in ostali tisk o teh vprašanjih zlasti ob III. kongresu Zveze komunistov Slovenije in ob konferenci SZDL za okraj Ljubljano (sredi junija) obširno pisal, bomo v prihodnjih številkah Dolenjskega lista ponatili glavne misli o nastajanju komun, o razvojnem procesu naše socialistične stvarnosti. Vprašanje oblik naših komun mora organizacije Socialistične zveze v tem času posvetiti veliko več pozornosti, kakor so to delale doslej. Zato meškim množicam v naši državi, pa vladajo o drugi osnovni našega političnega sistema,

ja vino v Ljubljani, kakor tudi vinogradniška področja na Stajerskem in Dolenjskem. Zelim, da bi se naš rojak g. John Drenik kar najbolje počutil v naši sredi ter mu izrekamo, kakor tudi vsem ostalim rojakom, ki so na obisku v Sloveniji, prisrčno dobrodošlico!

Taborjenja in kolonije otrok s Kočevske

S pomočjo ljudske oblasti in organizacij Zveze borcev, bo tudi letos odšlo na taborjenja in v kolonije nad 560 otrok s Kočevske. To so predvsem otroci padlih borcev, socialno šibkih staršev in zdravstveno šibka mladina. Prvi dve skupini otrok sta odpotovali 23. junija v Izolo oz. Pulo. V Izolo bosta sledili še dve izmenjeni skupini, tako da bo tu v koloniji 180 otrok, v Puli pa 20. V ljubljanski okolici pa bo v treh izmenah preživelo počinice 160 otrok.

ne pomnijo v Semiču niti najstarejši ljudje. Povzročil je veliko škodo na posevkih in vinogradih. Skozi vinograde in pobočja so drli prvi hudourniki umazane vode, ki je odnesla s seboj kuppe najboljšje zemlje, zalila s kamenjem in prodrom nižje ležeče njive, vdrla v kleti, razlila pota in ceste ter povzročila prav občutno škodo. Se sreča, da ni bilo toče. Marljivo Semičarji so šli takoj na delo, da ublažijo posledice naliva. Zlasti so se vsi zapodili v vinograde, ki sedaj še prav dobro kažejo.

podjetje je najlepši dokaz, kako se lahko uveljavljata tudi majhno podjetje, če ima dobro organizacijo. Nekaj mladičev, ki so se naveličali voziti na delo v Crnomelj in delati za 80% ali še manjšo plačo, je stopilo skupaj in osnovalo podjetje. Vsak je prinesel s seboj kako žago in oblič in začeli so. Že v lanskem letu je podjetje dalo družbi v obliki akumulacij blizu milijon din. Začeli so brez stroja, danes imajo vse potrebne stroje, nimate pa jih kam postaviti. Naročili imajo za dve leti naprejšn to največ za južne kraje naše države. Takoj ko bo stavba gotova bodo razširili obratovanje in zaposlili nove moči. Pri tem je treba posebej poudariti, da si je smoj prejšnji teden poročali.

privatni lastniki hiš v Semiču so bili pripravljeni, da namajno posojilo in do dneva proslave pobelijo in uredijo svoje domove, ker jim je bilo prvotno obljubljeno, da lahko dobe tako posojilo. Ko pa so že vložili prošnje in imeli zaradi tega dokaj potov in stroškov, pa so to možnost za Semič preklicali. Navzlic temu bo Semič do proslave znatno spremenil lice.
(Nadaljevanje na 2. strani.)

Konjske dirke v Sentjernej prestavljene
Klub za konjski šport v Sentjernej sporoča, da bodo konjske dirke v nedeljo 15. julija in ne 4. julija, kakor posebej poudarili, da si je smoj prejšnji teden poročali.

22. julij bomo praznovali iz novomeškega okraja bo vozil v Belo krajino poseben vlak

Zanimanje za udeležbo na vesoljski proslavi v Crnomlju 22. julija je v novomeškem okraju čedalje večje. Mnogi borci in aktivisti bodo šli v Belo krajino že 21. julija popoldne v partizanskih patrolah po različnih poteh. Najbolj se do sedaj pripravljajo za odhod na proslavo v topliški občini. Kolektiv Gozdne uprave Poljane se bo v celoti udeležil proslave. Pripravljajo se tudi kolektivi. Vse kaže, da bodo mnogi ljudje iz te občine šli v Belo krajino na okrašenih vozovih. Tudi v ostalih občinah zbirajo prijave za udeležbo. Šentjernejani so za svojo dolino že sporočili zelo visoko številko, le prevoz jih skrbi. Med delovnimi kolektivi v Novem mestu se bodo po dosedanjih prijavitih udeležili proslave v lepem številu člani kolektiva Industrije čevljev, tekstilne tovarne, tovarne lesnih izdelkov in drugi.

Iz okraja bo vozil v Crnomelj poseben vlak, v kolikor ne bi mogli vzeti s seboj udeležencev novomeškega okraja posebni vlaki iz Ljubljane. Dogovorjeno je, da bo v tem primeru vozil v Belo krajino pojačani osebni vlak, ki pripelje v Novo mesto iz Sevnice ob pol osmih zjutraj, z odhodom iz Novega mesta nekaj minut pred osmo uro. Vlak se bo ustavil na vsaki postaji do Crnomlja. Voznina bo polovična, če ne še nižja. Štab pri okrajnem odboru SZDL priporoča, da se udeleženci iz občine ob progi poslušajo vlaka, da bo več kamionov prostih za udeležence iz oddaljenejših krajev.

Štab poziva občinske pripravljane odbore, da pobite z zbiranjem prijav za udeležbo v Crnomlju, da bo lahko pravočasno razporedil vozila. Ne pozabite tu-

Semiška občina se pripravlja na veliki praznik Bele krajine

Tiho so sikale številne škroplince po vinogradih semiške gore 25. junija. Nestalno vreme in temperatura sta največji nevarnosti za vinograde, v prvem nadstropju pa 8 tujčesar se izkušeni vinogradniki dobro zavedajo. Pohiteli so k drugim škropljenjem, da jih ne prehití nevarna peronospora. Poleg tega sta bila prejšnji dan v Semiču in okolici dva izredno huda naliva, zlasti tisti 24. junija je bil takšen, kot za-

podjetje samó z dobro kvaliteto in dobro izdelavo v tako kratkem času pridobilo trg. Za veliko proslavo v Crnomlju 22. julija se občina Semič vneto pripravljajo, saj bo v njenem okviru več pomembnih svečanosti in tudi v semiški občini. Za organiziranje vseh svečanosti in za udeležbo na proslavi imajo poseben občinski štab, poleg tega pa še vaske odbore. Tudi

proslavo v Semiču 22. julija je v novomeškem okraju čedalje večje. Mnogi borci in aktivisti bodo šli v Belo krajino že 21. julija popoldne v partizanskih patrolah po različnih poteh. Najbolj se do sedaj pripravljajo za odhod na proslavo v topliški občini. Kolektiv Gozdne uprave Poljane se bo v celoti udeležil proslave. Pripravljajo se tudi kolektivi. Vse kaže, da bodo mnogi ljudje iz te občine šli v Belo krajino na okrašenih vozovih. Tudi v ostalih občinah zbirajo prijave za udeležbo. Šentjernejani so za svojo dolino že sporočili zelo visoko številko, le prevoz jih skrbi. Med delovnimi kolektivi v Novem mestu se bodo po dosedanjih prijavitih udeležili proslave v lepem številu člani kolektiva Industrije čevljev, tekstilne tovarne, tovarne lesnih izdelkov in drugi.

22. julij bomo praznovali iz novomeškega okraja bo vozil v Belo krajino poseben vlak

Zanimanje za udeležbo na vesoljski proslavi v Crnomlju 22. julija je v novomeškem okraju čedalje večje. Mnogi borci in aktivisti bodo šli v Belo krajino že 21. julija popoldne v partizanskih patrolah po različnih poteh. Najbolj se do sedaj pripravljajo za odhod na proslavo v topliški občini. Kolektiv Gozdne uprave Poljane se bo v celoti udeležil proslave. Pripravljajo se tudi kolektivi. Vse kaže, da bodo mnogi ljudje iz te občine šli v Belo krajino na okrašenih vozovih. Tudi v ostalih občinah zbirajo prijave za udeležbo. Šentjernejani so za svojo dolino že sporočili zelo visoko številko, le prevoz jih skrbi. Med delovnimi kolektivi v Novem mestu se bodo po dosedanjih prijavitih udeležili proslave v lepem številu člani kolektiva Industrije čevljev, tekstilne tovarne, tovarne lesnih izdelkov in drugi.

Iz okraja bo vozil v Crnomelj poseben vlak, v kolikor ne bi mogli vzeti s seboj udeležencev novomeškega okraja posebni vlaki iz Ljubljane. Dogovorjeno je, da bo v tem primeru vozil v Belo krajino pojačani osebni vlak, ki pripelje v Novo mesto iz Sevnice ob pol osmih zjutraj, z odhodom iz Novega mesta nekaj minut pred osmo uro. Vlak se bo ustavil na vsaki postaji do Crnomlja. Voznina bo polovična, če ne še nižja. Štab pri okrajnem odboru SZDL priporoča, da se udeleženci iz občine ob progi poslušajo vlaka, da bo več kamionov prostih za udeležence iz oddaljenejših krajev.

Štab poziva občinske pripravljane odbore, da pobite z zbiranjem prijav za udeležbo v Crnomlju, da bo lahko pravočasno razporedil vozila. Ne pozabite tu-

Semiška občina se pripravlja na veliki praznik Bele krajine

Tiho so sikale številne škroplince po vinogradih semiške gore 25. junija. Nestalno vreme in temperatura sta največji nevarnosti za vinograde, v prvem nadstropju pa 8 tujčesar se izkušeni vinogradniki dobro zavedajo. Pohiteli so k drugim škropljenjem, da jih ne prehití nevarna peronospora. Poleg tega sta bila prejšnji dan v Semiču in okolici dva izredno huda naliva, zlasti tisti 24. junija je bil takšen, kot za-

podjetje samó z dobro kvaliteto in dobro izdelavo v tako kratkem času pridobilo trg. Za veliko proslavo v Crnomlju 22. julija se občina Semič vneto pripravljajo, saj bo v njenem okviru več pomembnih svečanosti in tudi v semiški občini. Za organiziranje vseh svečanosti in za udeležbo na proslavi imajo poseben občinski štab, poleg tega pa še vaske odbore. Tudi

proslavo v Semiču 22. julija je v novomeškem okraju čedalje večje. Mnogi borci in aktivisti bodo šli v Belo krajino že 21. julija popoldne v partizanskih patrolah po različnih poteh. Najbolj se do sedaj pripravljajo za odhod na proslavo v topliški občini. Kolektiv Gozdne uprave Poljane se bo v celoti udeležil proslave. Pripravljajo se tudi kolektivi. Vse kaže, da bodo mnogi ljudje iz te občine šli v Belo krajino na okrašenih vozovih. Tudi v ostalih občinah zbirajo prijave za udeležbo. Šentjernejani so za svojo dolino že sporočili zelo visoko številko, le prevoz jih skrbi. Med delovnimi kolektivi v Novem mestu se bodo po dosedanjih prijavitih udeležili proslave v lepem številu člani kolektiva Industrije čevljev, tekstilne tovarne, tovarne lesnih izdelkov in drugi.

22. julij bomo praznovali iz novomeškega okraja bo vozil v Belo krajino poseben vlak

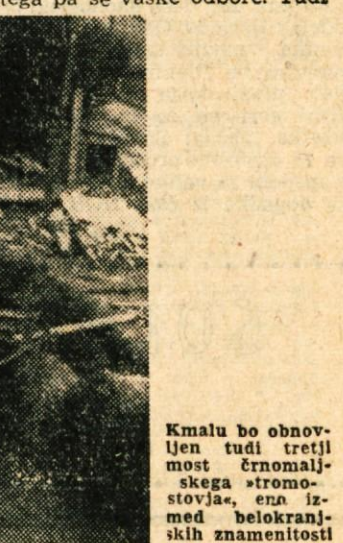
Zanimanje za udeležbo na vesoljski proslavi v Crnomlju 22. julija je v novomeškem okraju čedalje večje. Mnogi borci in aktivisti bodo šli v Belo krajino že 21. julija popoldne v partizanskih patrolah po različnih poteh. Najbolj se do sedaj pripravljajo za odhod na proslavo v topliški občini. Kolektiv Gozdne uprave Poljane se bo v celoti udeležil proslave. Pripravljajo se tudi kolektivi. Vse kaže, da bodo mnogi ljudje iz te občine šli v Belo krajino na okrašenih vozovih. Tudi v ostalih občinah zbirajo prijave za udeležbo. Šentjernejani so za svojo dolino že sporočili zelo visoko številko, le prevoz jih skrbi. Med delovnimi kolektivi v Novem mestu se bodo po dosedanjih prijavitih udeležili proslave v lepem številu člani kolektiva Industrije čevljev, tekstilne tovarne, tovarne lesnih izdelkov in drugi.

Iz okraja bo vozil v Crnomelj poseben vlak, v kolikor ne bi mogli vzeti s seboj udeležencev novomeškega okraja posebni vlaki iz Ljubljane. Dogovorjeno je, da bo v tem primeru vozil v Belo krajino pojačani osebni vlak, ki pripelje v Novo mesto iz Sevnice ob pol osmih zjutraj, z odhodom iz Novega mesta nekaj minut pred osmo uro. Vlak se bo ustavil na vsaki postaji do Crnomlja. Voznina bo polovična, če ne še nižja. Štab pri okrajnem odboru SZDL priporoča, da se udeleženci iz občine ob progi poslušajo vlaka, da bo več kamionov prostih za udeležence iz oddaljenejših krajev.

Štab poziva občinske pripravljane odbore, da pobite z zbiranjem prijav za udeležbo v Crnomlju, da bo lahko pravočasno razporedil vozila. Ne pozabite tu-

Semiška občina se pripravlja na veliki praznik Bele krajine

Tiho so sikale številne škroplince po vinogradih semiške gore 25. junija. Nestalno vreme in temperatura sta največji nevarnosti za vinograde, v prvem nadstropju pa 8 tujčesar se izkušeni vinogradniki dobro zavedajo. Pohiteli so k drugim škropljenjem, da jih ne prehití nevarna peronospora. Poleg tega sta bila prejšnji dan v Semiču in okolici dva izredno huda naliva, zlasti tisti 24. junija je bil takšen, kot za-

podjetje samó z dobro kvaliteto in dobro izdelavo v tako kratkem času pridobilo trg. Za veliko proslavo v Crnomlju 22. julija se občina Semič vneto pripravljajo, saj bo v njenem okviru več pomembnih svečanosti in tudi v semiški občini. Za organiziranje vseh svečanosti in za udeležbo na proslavi imajo poseben občinski štab, poleg tega pa še vaske odbore. Tudi

proslavo v Semiču 22. julija je v novomeškem okraju čedalje večje. Mnogi borci in aktivisti bodo šli v Belo krajino že 21. julija popoldne v partizanskih patrolah po različnih poteh. Najbolj se do sedaj pripravljajo za odhod na proslavo v topliški občini. Kolektiv Gozdne uprave Poljane se bo v celoti udeležil proslave. Pripravljajo se tudi kolektivi. Vse kaže, da bodo mnogi ljudje iz te občine šli v Belo krajino na okrašenih vozovih. Tudi v ostalih občinah zbirajo prijave za udeležbo. Šentjernejani so za svojo dolino že sporočili zelo visoko številko, le prevoz jih skrbi. Med delovnimi kolektivi v Novem mestu se bodo po dosedanjih prijavitih udeležili proslave v lepem številu člani kolektiva Industrije čevljev, tekstilne tovarne, tovarne lesnih izdelkov in drugi.

Konjske dirke v Sentjernej prestavljene
Klub za konjski šport v Sentjernej sporoča, da bodo konjske dirke v nedeljo 15. julija in ne 4. julija, kakor posebej poudarili, da si je smoj prejšnji teden poročali.

SOLEA
prolzdov tovarne »ZLATOROG« — Maribor

Še o škropljenju proti peronospori

Pri pregledu drugega škropljenja proti peronospori v vinogradnih področjih novomeškega okraja smo naleteli marsikje na razne nepravilnosti, ki jih naši vinogradniki kljub pogostim opominom v našem tisku, na raznih predavanjih in na licu mesta, kar naprej ponavljajo. Zato smo prisiljeni, da o tem problemu ponovno pisemo.

Naš vinogradnik dobro ve, da sta peronospora (palež) in odlij (plesnoba) poleg toče in pezebe odlična čimtelja, ki vplivata na pridelek grozdja v vinogradu. Zaradi letošnjih izredno povoljnih pogojev za razvoj peronospore imamo toliko težjo borbo v vinogradih kljub temu, da imamo letos prvič dobro organizirano obveščevalno antiperonosporo službo. Ni namreč dovolj, da opravimo letno toliko in toliko škropljenje, temveč je važno, da škropljenje proti peronospori pravočasno opravimo, kajti če zamudimo le nekaj trenutkov po izbruhu bolezni, je ves naš trud zaman. Poleg tega, da škropljenje pravočasno opravimo, pa je izredno važno tudi, da je škropljenje samo pravilno. Borba proti peronospori zahteva velike materialne izdatke — modra galica je draga. Vinogradnik tudi ve, da je škropljenje po naših vinogradniških navedbah izredno naporno, zato je popolnoma razumljivo, da težimo za tem, da je naš trud plačan. Drugače je vloženo delo negospodarsko, posebno še z ozirom na nizke prideleke, ki jih dosegamo v zadnjih letih zaradi oskrajnosti vinogradov in raznih vaskoletnih elementarnih nesreč.

Vsekakor je večja nesreča, če porabimo za pripravo škropliva premalo apna, kakor pa, če ga vzamemo malo več. Če namreč porabimo premalo apna, dobimo kislo raztopino, ki povzroča opekline na zelenih delih trte.

Ce pa vzamemo spet preveč apna, kar sem letos marsikje opazil, pa s tem zmanjšamo učinkovitost bakra. Za ugotavljanje, če smo dodali dovolj apna, uporabljamo največkrat beli »fenolfaltalein« papir, ki ga pomeni dobimo v apoteki. Ta papir namreč spremeni barvo — pordeči v trenutku, ko smo dodali dovolj apnenega beleža za raztopino modre galice, če ga pomočimo v škroplivo. Dobi se pa tudi rdeči »lakmusa« papir, ki v danem trenutku pomodri. Če se zgodi, da vsega pripravljenega škropliva na moremo porabiti v istem dnevu, moramo za ohranitev škropliva za prihodnji dan, dodati na 100 litrov škropliva 50—100 gr sladkorja.

Cetudi škropljenje zgornje strani listov ni brez vsakega pomena, pa moramo ponovno in ponovno naglašati, da ne bomo obvarovali vinograda pred peronosporo, če ne bomo s škroplivom zadeli spodnje strani listov, v kateri se okužba s peronosporo izvirja samo s te strani. To je še posebno važno upoštevati v takih, za peronosporo ugodnih letih, kot je sedanje. Mnogi se, na žalost, zadovoljijo s tem, da se vinograd že oddaleč vidi pod škropljenjem, pozabljajo pa na to, da je merodajno, kako se škroplivo pripravi in če so škroplili pravočasno in pod list, odnosno zadeli spodnjo stran listov. Najboljše opravilo škropljenje se-

veda, če imamo predvsem dobro škroplilnico, ki ima blizu razpršilca kolenčasto upognjeno cev, ker lahko samo na ta način zadenemo s škroplivom trs od vseh strani in tudi v notranjosti. Ker napada peronospora tudi grozdice, je treba tudi te poskropiti.

Kaže, da bomo letos morali škropliti tudi v času cvetenja, četudi tega dosedaj nismo bili vajeni, posebno še, če se bo v naslednjem letu cvetenje zavleklo. Odslej bomo jemali 1,5—2% raztopino modre galice.

V interesu uspešne borbe proti peronospori in samega gospodarstva je, da se držimo rokopisa, ki nam jih za škropljenje daje antiperonosporna obveščevalna služba ter upoštevamo vsa strokovna navodila o pravilnem škropljenju.

Inž. Lojze Hrček

ČEBELARSTVO in kmetijske zadruge

V kmetijski proizvodnji so mnoge panoge odvisne druga od druge. Kmetijsko zadržništvo pa jih združuje in razvija ter s svojimi kmetijsko-pospeševalnimi odseki skrbi za dvig kmetijske proizvodnje.

Čebelarstvo je za kmetijsko gospodarstvo, zlasti za semnarstvo in sadjarstvo, izredno pomembno. Opravevanje poljskih kultur in sadovnjakov je zaradi nazadovanja čebelarstva vedno bolj ogroženo. Prav tako je na nizki stopnji proizvodnja medu in voska.

Kmetijske zadruge v novomeškem okraju so doslej že kar lepo razvile in utrdile posamezne kmetijsko-pospeševalne panoge. Uspešno deluje 20 živinorejskih, 20 sadjarsko-vinogradniških, nad 10 poljedelsko-semenskih, 27 kreditno-hranilnih in drugih odsekov. Čebelarstvu pa so zadruge doslej posvečale vse premo pozornosti. S to važno panogo so se ukvarjala le čebelarstva društva in družine.

Čebelarstvo je treba čim bolj dvigniti in razširiti. Zato je nujno, da se kmetijske zadruge z vsa resnostjo zavzamejo za razvoj in pospeševanje čebelarstva. Upravni odbor okrajne zadrugne zveze je o tem že razpravljal in tudi sprejel sklep, da se pri GZZ ustanovi pododbor za čebelarstvo, ki bo imel iste pravice in dolžnosti ter materialne ugodnosti, kakor ostali gospodarski odbori pri OZZ. O tem je razpravljalo tudi čebelarstvo društvo v Novem mestu in še skoraj v celoti pridruženju mnenju, da je treba poskrbeti za pospeševanje čebelarstva v okviru združnih organizacij.

Kako bi se ta stvar organizacijsko pravilno izpeljala, o tem naj razmislijo in povedo svoje mnenje tudi kmetijske

zadruge in čebelarke družine na terenu. Zeleti je, da kmetijske zadruge ustanovijo čebelarke odseke povsod, kjer so pogoji, zlasti pa v krajih, kjer je čebelarstvo močnejše razvito. Tam, kjer je malo čebelarjev, pa naj bi se vključili po svojih zastopnikih, na primer: v sadjarske odseke kmetijskih zadrug. Ti odseki naj bi bili sestavljeni od najbolj naprednih čebelarjev ter strokovnjakov, ki delajo v panogah, katere imajo zveze s čebelarstvom, kajti splošne naloge takih odsekov in čebelarstva podobna pri OZZ so predvsem: skrb za vzgojo čebelarstva, razširjanje čebelarstva, zlasti s pogodovanjem in krminimi rastlinami, borba proti čebelnim boleznim, organiziranje prevoznosti in paše in pomoč kmetijskim zadrugam pri njihovem

delu, zlasti v sadjarskih in semenskih odsekih.

Ce se bomo resno lotili organiziranja čebelarstva, bodo imeli čebelarji vse ugodne pogoje za svoje delo, kmetijske zadruge jih pa bodo učinkovito materialno podprle. V tej dejavnosti zadruga se bodo lahko udeleževale tudi čebelarji, ki niso kmetje.

Organizacija čebelarstva v okviru kmetijskih zadrug pa nikakor ne pomeni ukinitve dosedanjih čebelarških društev in družin. O tem, kakšno naj bo sodelovanje med čebelarstvom in kmetijskimi zadrugami, naj se na terenu dobro pretresa. V prid čebelarjev po je, da se vključijo v čebelarstvo dejavnost združnih organizacij; s tem bodo pripomogli k razvoju čebelarstva, hkrati pa tudi k splošnemu napredku kmetijske proizvodnje. A. P.

Lepi uspehi padalskega tečaja

Uprava novomeškega Aero kluba je marca letos začela s padalskim tečajem, za katerega je bilo veliko zanimanja, saj je prišlo okrog 50 prijavitelj. Ta lepi sport je mladinec in mladice zelo navdušil. Toda ko so spoznali, da padalski sport ni navadna igra z žogo in da mu je treba posvetiti vso pozornost, zlasti pa vztrajnost, je prvo navdušenje uplahlilo. Kakor povsod, so tudi tu nastale težave. Ni bilo materiala in prostora, veliko krivde pa je nosil tudi predavatelj Majerle Drago zaradi svoje neaktivnosti.

Pravo veselje in zanimanje za padalstvo se je začelo šele pod vodstvom Branka Papeža. Ni imel lahkega dela, lotil pa se ga je z vso vnetostjo in prizadlostjo, samo da tečaj ne bi propadel. In uspehi ni izostali.

Seveda so bili tudi med tečajniki »smile jere«. Od 50 prijaviteljnih mladincev jih je redno obiskovalo tečaj le 20 do 30, dokonč-

no pa se jih je izšlo v teoriji samo 22.

Iz prve skupine, ki je polagala izpit v Ljubljani (12 mladincev in mladnic), je 10 odličnikov in 2 s pravim dobrim uspehom, kar priča, da je ta skupina ena najboljših v Sloveniji. Z odličnim uspehom so naredili izpit mladinci Potr Marjan, Furlan Tone, Markelj Tone, Lovko Slavko, Novak Peter, Mikar Jože in Hočevar Tone, od mladink pa Kukovec Rozika, Graberski Vera ter Povše Jožica.

Veliko pohvalo zaslužijo mladinke — od devet prijaviteljnih jih je obiskovalo tečaj šest, najvztrajnejše med njimi pa je bila Kukovec Rozika. Poudariti moramo še posebno, da so te mladinke med prvimi v novomeškem okraju.

Slabša je bila druga skupina, ki je opravila izpit v Novem mestu 6. junija. V tej skupini je bilo največ delavske mladine in smo vsekakor upali na boljši

uspeh. Od 14 sta bila dva odlična, 4 prav dobri, pet dobrih, trije pa so padli. Z odlično sta opravila izpit Mikec Jože in Markelj Janez. Od mladink je bila najboljša Staro Vida — s pravim dobim uspehom — čeprav se je prijavila na tečaj mesec dni kasneje kot drugi. Od vseh je pokazala največ veselja za ta priljubljeni sport.

Vsem mladincem in mladinkam padalskega tečaja iskreno čestitamo, obenem pa jih stavimo za zgled ostali mladini.

S temi izpiti je zaključen teoretični del padalskega tečaja. Tečajnike čaka sedaj še praktični del — skok s padala iz letala. Upamo, da se nihče ne bo ustrašil praktičnega dela tečaja, marveč da bodo vsi vztrajali do konca in tako pokazali, kaj zmore mladi rod. Naj imajo veliko poguma in vne, da dosežejo cilj, ki si ga je izbral. Upamo, da jih bomo ob koncu junija videli vesele in zadovoljne pod odprtim padalom.

P. B.

Huda neurja po Dolenjskem

Letošnje muhasto vreme se je neslavno proslavilo tudi v preteklem tednu, ko je divjalo v mnogih nevihtah po raznih predelih Dolenjske in Bele krajine. Od srede na četrtek je bilo hudo neurje nad Smihelom pri Žužemberku. Med strahotnim viharjem so udarjale strele, voda pa je drla s hribov v doline. Zelo so prizadeti sadovnjaki v vaseh Poljane, Vrh, Vrhovo, Gor. in Dol. Krh, Praproče in še nekateri zaselki. Voda je odnašala rodovitno prst na ceste in pota, ponekod pa je dirla kar skozi kmečke hiše: na eni strani v hišo, na drugi iz nje. V krški dolini sta plazovna od dveh krajev zaustavila promet.

24. junija je divjalo hudo neurje tudi v Semiču in tostran Gorjancev. V Podgradu je naredila voda precej škode na poteh in cestah. Z mnogih njiv je odnesla precej plodne zemlje. Krka je bila pretekli

teden kar rjavkasto rdečkasta, toliko zemlje so naplavili potoki in reko. Voda je tudi precej narasla. Vse kaže, da se vreme letos ne more umiriti in da nam bo deževje še nagajalo, čeprav obetajo vremenslovci suho poletje in lepo jesen.

V Novem mestu ja zagorela nova luč

Poročali smo, da bo Novo mesto uvedlo najmodernejšo, to je fluorescentno razsvetljavo. Ta razsvetljava ima mnogo prednosti, glavna je vsekakor ta, da porabi mnogo manj toka, kakor navadne žarnice. Zamišlel prizadevnega ljudskega občinskega odbora so že uresničuje, oziroma je delno že uresničeno.

Prva fluorescentna žarnica je posvetila na Glavnem trgu 21. junija, sedaj pa svetijo že štiri: ena pri mostu v Kandiji, dve na Glavnem trgu in ena pred spomenikom Talca na Cesti kom. Staneta. Letos jih bodo montirali še šest — od Kandije do poslopja Okrajnega ljudskega odbora. Novo mesto se ne samo lepo, ampak tudi modernizira.

Popravek

Popravljamo tiskovno napako v članku »Občinski so odložili sprejem lestvice za obdavčitev po katastru, ki je bil objavljen v zadnji številki našega tednika. Zadnji stavek tretjega odstavka v članku se mora pravilno glasniti:

»Za vršilca dolžnosti upravnika okrajne gozdne uprave je bil imenovan ing. Franc Urlep. V sestav okrajne gozdne uprave pridejo tudi vsi okrajni logarji.«

Od hujskanja in netenja verske nestrpnosti ima Cerkev samo izgubo

Nestetokrat je bilo v naši javnosti poudarjeno znano dejstvo, da je ustavni red naše države tak, da zagotavlja ljudem svobodo vesti. Varnikom vseh veroizpovedi jamči ustava versko svobodo v njihovih verskih zadevah, ateistom (takim, ki ne verujejo) pa, da jim nihče ne more vsiljevati niti verskih pojmovanj niti kakršne koli obveznosti do Cerkve in religije. Prav tako je znana resnica, da so za Socialistično zvezo in za njene člane verska čustva zadeva posameznikov. Za našo državno skupnost samo eno vprašanje ni zasebna zadeva, in sicer vprašanje zlorabe verskih čustev naših ljudi v politične, namreč v protisocialistične smote.

Tako je govoril kaplan Kastelic, tako so ga slišali ljudje. Dvoumni stavki, da naj bi bili verniki podobni tistim, ki »danes v grobu trohijo«, ker so se baje borili za vero, so dvoizen nož kaplana Kastelica. Znano je, da preprostim vernikom ni težko na rafiniran način med stavki povedati tudi kaj takega, kar je vseh ljudem, ki jim prija spor med katoliško cerkvijo in državo v Jugoslaviji. Takemu govorniku pravimo tudi netenje verske nestrpnosti. Komu se je danes treba boriti za svobodo vere v Jugoslaviji? Nikomur! Boriti se moramo vendar pro-

ti tistim krogom v katoliški cerkvi, ki po navodilih iz tujnje hujskajo vernike proti ljudski oblasti in z vsemi silami podpirajo težnje reakcionarnih ostankov pri nas. Izkoriščanje verskih čustev v protidržavne namene je kaznivno dejanje proti socialistični skupnosti. Zato se je kaplan Kastelic zaradi svojega hujskanja moral zagovarjati pred ljudskim sodiščem v Trebnjem.

Vrsta prič je v polzgodovnem postopku potrdila, kar so slišale v cerkvi na Račjem sedlu. Na prvi javni razpravi pred okr. sodiščem v Trebnjem pa so nekateri pričue umaknile svoje izjave, eden izmed prenapetih vernikov pa je na razpravi vpadal s klici, da pričue lažejo. Zakulisna borba, da je treba »gospodu pomagati, čeprav z lažnimi pričanjem« se je začela. Potrebna je bila ponovna javna razprava, na kateri se je pokazalo, da se nekateri cerkveni krogi še vedno radi poslužujejo svojih znanih sredstev pritiska na verne, preproste ljudi. Prednica Marijine družbe, Pepca Potokar je namreč pred prvo razpravo nagovarjala pričue, »da morajo po pravici povedati, da gospod niso nič takega pridigali, kar se jim očita; čeprav bi bile pričue nekaj dni zapre, pa bodo imele vsaj mirno vest pred gospodom.« Po »pravici« pomeni za Potokarjevo namreč: povedati pred sodiščem tako, da bo v prid kaplanu Kastelicu — ali z domačimi besedami: krivico pričati v korist obtoženca.

Na drugi javni razpravi pred sodiščem v Trebnjem so pričue med jokom in v stramu priznale, da jih je Potokarjeva nagovarjala v krivemu pričanju na prvi razpravi.

Potokarjeva je rekla, naj

»umanjкам!« je priznalo pred sodniki lepo, postavno kmečko dekle. Drugo spet je povedalo, da ji je mati zabijala, da ne sme povedati pred »sodiščem nič takega, kar bi »gospodu škodovalo. Priča Bukovec Milena pa je vse »pozabila«, kar je slišala v pridigi (v cerkve hodi sicer samo zato, da ni doma, kakor je dejala; njeno teto Dim Julijano je pred drugo razpravo opozoril kaplan Kastelic na prisego!) Tudi nekateri druge pričue so jasno pokazale, da so vplivali nanje pred razpravo domači — »vse so pozabile«, samo da ne bi bile nič krive pred kaplanom.

Vendar pa vse izvijanje ni nič pomagalo. Dejstvo, da trohijo danes v grobovih bivši belogardisti, ki so se pod krinko vere borili proti lastnemu ljudstvu, je nevaležno za primerjave v pridigrskih zgodbah. Mešati ljudem glave z »borbo za vero« in podobnimi »pozivki« se pravi v mili obliki — na zvit način hujska.

Hinavščina, nagovarjanje h krivemu pričanju, pritisk na matere in tetke ter podobne oblike nasilja versko nestrpnih ljudi same na sebi dovolj jasno kažejo, da se Cerkev še vedno poslužuje starih, preizkušenih načinov pritiska na svoje vernike.

Sodišče, ki je ponovno pretreslo slučaj kaplana Kastelica, se je o njegovi krivdi prepričalo in ga obsodilo na zaporno kazen. Zloraba vere in cerkve v politične namene smo in bomo obsodili. Posamezni predstavniki Cerkve, ki se starih načinov svojega dela ne morejo otresti, pa morajo vedeti, da se bodo proti takim težnjam borili vsi člani Social. zveze, ne glede na to, ali verujejo ali ne.

Novi ustanovni in podporni člani Prešernove družbe

Ljudski odbor mestne občine Novo mesto je podpisal ustanovno 25.000 dinarjev, Industrija perila Novo mesto pa je nakazala podpornice 2.000 din. Nova podpornica člana z zneskom 500 din sta Mevžek Franc, delovodja KRKE, in oče štirih sinov partizanov — oficijer Blažič Ivan, upokojenec z Broda pri Novem mestu.

Podjetja, ustanove in posamezniki posnemajte lepe vzgled podpornikov Prešernove družbe!

J. Kobše

V SEMIČU SE PRIPRAVLJAJO NA 22. JULIJ

Javno tožilstvo Slovenije bo v Semiču na Brunskoletovih hiši, kjer je bil med vojno leta 1941 sedež Javnega tožilstva na osvobodjenem ozemlju, odkrilo spominsko ploščo. Plošča bo vzidana tudi na zidanih nad Semičem, kjer je bila mladinska konferenca, prav tako na Gradniku, kjer je bila Skojevška šola. Tudi na Črešnjevcu, kjer je bila zbirna baza za ranjence, bolnike in okrevajoče pred odhodom v Bari, bo odkrita spominska plošča. Pomemben gospodarski dogodek bo za ključek elektrifikacije v občini, ko bo še pred proslavo posvetila elektrika v Črmošnjicah. V Srednji vasi bo odkrita spominska plošča, ker je bil tam del časa ekonomski oddelek Baje 20. Odkritje spomenika partizanskim bolničarjem na Planini in otvorenje planinskega doma na Mirni gori bo že 11. julija Skratka, občani Semiča bodo vse to dostojno proslavili, kot se spodobi za velike zgodovinske dogodke iz časa NOB.

Posameznikom ta dejstva tu pa tam še vedno nečjejo v glavo. Poglejmo naslednji primer, ki potrjuje, da ima od dvoiličnosti, hujskanja in netenja verske nestrpnosti škoda samo Cerkev.

Kastelic Stanko, kaplan v Trebnjem, je letos v začetku maja pridigal v podružnični cerkvi v Račjem selu med drugim tudi o sv. Florjanu ter dejal, kako je bil ta svetnik hraber in zvest državi in Cerkvi. Tako hrabri moramo biti tudi mi, je dejal kaplan Kastelic. Če še kaj hujskega pride nad nas, takrat moramo pokazati, da bomo trdni; moramo se boriti za vero tako kot s. se

Še enkrat: Ali so v socialistični državi take stvari dopustne?

Najprej načelen odgovor: vse podatke za omenjeni članek sem dobil v ustnemen razgovoru s predstavnik Lesno strgarskega podjetja in Sodražici in Prijateljencem iz Zamostica pri Sodražici — prizadetim invalidom. Omenjene ljudi osebno poznam, zato ne dvomim v resničnost njihovih izjav. V odgovoru inspektorja okrajne inšpekcije dela pri OLO tov. Marušiča v zadnji številki Dolenjskega lista na svoj članek, je rečeno tudi, da delovno razmerje med delodajalcem Pakizem in delojemalcem Prijateljencem Vencelcom se traja. Tov. Prijateljenc je izjavil nasprotno. Res je, da tudi Pakiz Prijateljencu ženi in hčerki priložnostni zaslužek na domu, kako »velike« je ta zaslužek pa je tov. Marušič verjetno znano. Na ostale trditve tov. Marušiča ne bom odgovarjal, ker se mi ne zdi potrebno. V članku sem se zavzel za invalide, ki je upravičeno zagrenjen, povedal sem mnenje delovnega kolektiva iz Sodražice in naj poudarim še to, da me pri tem ni vodilo nobeno osebno prijateljstvo ali pa neka soprostnost do enega ali drugega. V tem duhu bom pisal tudi v bodoče.

Orašem Karel, OZZ Kočevje

čevali šolnino okrog 150—200 Kron, odnosno dinarjev na leto. Solo je nadzoroval inšpektor trgovskih šol za Slovenijo prof. Gogala. Iz novomeške trgovske šole je izšlo 84 učencev; največ jih je bilo s Primorske. Večinoma so bili otroci kmetov, nižjih uradnikov, obrtnikov, trgovcev, manj delavcev in dninarjev.

Vzpredno s to dvorazredno trgovsko šolo je Novo mesto imelo v istem času v okrilju obrtnonadaljevalne šole posebni oddelek: za vajuje trgovske stroke, kakor to zatrjuje upokojeni učitelj Fr. Hočevar. Iz njegovega pričevanja je razvidno, da se je za vajuje trgovske stroke zavzel prof. Jos. Germ, ki je zanje že leta 1919. osnoval pod okriljem obrtnonadaljevalne šole poseben tečaj za trgovske vajuje. Ta tečaj je prof. Germ vodil do 1923. leta. V njem so poučevali poleg splošnoizobraževalnih predmetov tudi trgovske. Učni načrt je bil razdeljen na dve leti. Učenci so pričeli s prvim tečajem ali razredom in nadaljevali s poukom v drugem razredu. Žive priče, učenci te šole, zatrjujejo, da je bilo v vsakem razredu 12 do 15 učencev,

ki so sprva dokaj neredno obiskovali pouk. Iz vsega tega je razvidno, da je Novo mesto imelo v letih 1919—1926 kar dve trgovski šoli; dvorazredno trgovsko šolo, ki jo je vodil prof. dr. Vik. Tiller; in jo imela svoj pouk v novem gimnazijemk prostoplu, in dva tečaja ali razrede obsegaajo trgovsko nadaljevalno šolo, ki jo je vodil prof. Germ. Njen pouk se je vršil v stari gimnaziji zraven frančiškanske cerkve. Na prvi so poučevali samo profesorji, na drugi pa samo učitelji.

Ko je s šolskim letom 1926-27 prenehala dvorazredna trgovska šola, je ostala pri življenju samo še trgovsko nadaljevalna šola. To je poslej z denarjem podprl Gremij novomeških trgovcev, ki je kril dve tretjini stroškov. Nekaj so prispevali za vzdrževanje te šole tudi banovina, mestna občina Novo mesto, in Zbornica za TOI v Ljubljani. Učenci pa so morali ob vpisu plačati neke take. Življenje in delo trgovskonadaljevalne šole se je nemoteno razvijalo od 1923 do 1939. Nekaj časa jo je vodil upravitelj osnovne šole učitelj Ludvik Kozelj, nato od 1925 do 1930 šolski

Kolektiv občinskih podjetij Dolenjske Toplice sporoča žalostno vest, da je nenadoma umrl član kolektiva in vodja občinske mesarije tovariš

FRANC ŠOBAR
predsednik občinskega ljudskega odbora

Požrtvovalnemu sodelavcu in neumornemu graditelju naših podjetij bomo ohranili trajen spomin.

Občinska podjetja Dolenjske Toplice

Globoko pretresena sporočam žalostno vest, da je 29. junija po kratki, mučni boleznii umrl v 57. letu starosti moj ljubljeni mož

Franc Šobar
predsednik občinskega LO Dolenjske Toplice

Prosim tihega sožalja.

Zalujoča žena Mimi Šobar in ostalo sorodstvo.

80 let VAJENSKE ŠOLE trgovske stroke v Novem mestu

(Nadaljevanje in konec)

Razpad Avstrije je postavil pouk vajujece trgovske stroke na nove temelje. Ta je šele sedaj postal slovenski. Važnosti in pomena strokovno izobraževalnega trgovskega kadra se je zavdal tudi Gremij novomeških trgovcev. Ta je na svojem ustanovnem občnem zboru 15. VI. 1919 sklenil, da je nujno potrebno ustnoviti s pričetkom novega šolskega leta 1919-20 trgovsko nadaljevalno šolo, »ker trgovske naraščajo brez strokovne šolske izobrazbe ne moremo smatrati sposobnega za življenje«. Prav tedaj ko se je v Smihelu končal provizorični trgovski tečaj, je na prvi seji Gremija novomeških trgovcev Jos. Ogoreutz, trgovec v Novem mestu, predlagal, naj se zaprosi deželno vladu, da ustanovi trgovsko šolo v Novem mestu. Knjigar Urban Horvat je isti odborovi seji izjavil, da bo sam šel v Ljubljano do poverjenika

žak uk in bogočastje dr. Verstovška in da bo pri njem poizvedel za mnenje vlade o zadevi novomeške trgovske šole. Iz sejnega zapisnika druge seje Gremija novomeških trgovcev 22. X. 1919 pa vemo, da je Poverjenistvo za uk in bogočastje z laskavim odlokom dne 18. VIII. 1919 potrdilo »Trgovsko šolo za Novo mesto«. Ze 25. X. 1919 je isto Poverjenistvo potrdilo člano kulatorija za trgovsko šolo v Novem mestu. Ti člani so bili: okrajni glavar dr. Fr. Vondiča kot zaupnik naučne uprave, ravnatelj gimnazije Jos. Wester kot zastopnik Trgovske zbornice, tiskar in knjigar Urban Horvat kot zastopnik novomeške občine, trgovec Ad. Pauser kot zastopnik Gremija trgovcev, trgovec K. Barborič kot načelnik Gremija trgovcev v Novem mestu, in trgovci: Ed. Kastelic, Jos. Kobe, Alf. Oblak, Jur. Pivec in Jos. Turk. Tako je Novo mesto s prizadevanjem Gremija trgovcev za novomeški okraj

dobilo dvorazredno trgovsko šolo, ki jo je ves čas njenega obstoja — to je od 1919 do 1925-26 vodil prof. dr. Vik. Tiller. Novoustanovljena trgovska šola je imela prvo leto tudi pripravljajni tečaj, v naslednjih letih pa prvi in drugi razred. Poučevali so: dr. V. Tiller nauk o javni upravi; prof. Jos. Dular slov. in nem. jezik; inž. M. Dular vzorni kontor in trgovsko računstvo; dr. M. Gorjanec slovenščino; prof. Jos. Kováč srbovščino; prof. I. Koštal slov. vrševščino in stenografijo; dr. R. Južnič nem. jezik in stenografijo; sodnik A. Kuder meščinsko pravo in uvod v trgovino; prof. F. Seidel kemijo in blagovnanstvo; prof. P. Prosen slov. in nem. jezik; dr. M. Serko kemijo in mineralogijo; prof. A. Struna komercialne predmete in blagovnanstvo; prof. Germ lepopis; Zupančič M. strojepis. Z denarjem so šolo vzdrževali: Gremij novomeških trgovcev, država, Zbornica za TOI. Učenci so pla-

čevali šolnino okrog 150—200 Kron, odnosno dinarjev na leto. Solo je nadzoroval inšpektor trgovskih šol za Slovenijo prof. Gogala. Iz novomeške trgovske šole je izšlo 84 učencev; največ jih je bilo s Primorske. Večinoma so bili otroci kmetov, nižjih uradnikov, obrtnikov, trgovcev, manj delavcev in dninarjev.

Vzpredno s to dvorazredno trgovsko šolo je Novo mesto imelo v istem času v okrilju obrtnonadaljevalne šole posebni oddelek: za vajuje trgovske stroke, kakor to zatrjuje upokojeni učitelj Fr. Hočevar. Iz njegovega pričevanja je razvidno, da se je za vajuje trgovske stroke zavzel prof. Jos. Germ, ki je zanje že leta 1919. osnoval pod okriljem obrtnonadaljevalne šole poseben tečaj za trgovske vajuje. Ta tečaj je prof. Germ vodil do 1923. leta. V njem so poučevali poleg splošnoizobraževalnih predmetov tudi trgovske. Učni načrt je bil razdeljen na dve leti. Učenci so pričeli s prvim tečajem ali razredom in nadaljevali s poukom v drugem razredu. Žive priče, učenci te šole, zatrjujejo, da je bilo v vsakem razredu 12 do 15 učencev,

ki so sprva dokaj neredno obiskovali pouk. Iz vsega tega je razvidno, da je Novo mesto imelo v letih 1919—1926 kar dve trgovski šoli; dvorazredno trgovsko šolo, ki jo je vodil prof. dr. Vik. Tiller; in jo imela svoj pouk v novem gimnazijemk prostoplu, in dva tečaja ali razrede obsegaajo trgovsko nadaljevalno šolo, ki jo je vodil prof. Germ. Njen pouk se je vršil v stari gimnaziji zraven frančiškanske cerkve. Na prvi so poučevali samo profesorji, na drugi pa samo učitelji.

Ko je s šolskim letom 1926-27 prenehala dvorazredna trgovska šola, je ostala pri življenju samo še trgovsko nadaljevalna šola. To je poslej z denarjem podprl Gremij novomeških trgovcev, ki je kril dve tretjini stroškov. Nekaj so prispevali za vzdrževanje te šole tudi banovina, mestna občina Novo mesto, in Zbornica za TOI v Ljubljani. Učenci pa so morali ob vpisu plačati neke take. Življenje in delo trgovskonadaljevalne šole se je nemoteno razvijalo od 1923 do 1939. Nekaj časa jo je vodil upravitelj osnovne šole učitelj Ludvik Kozelj, nato od 1925 do 1930 šolski

lastnih strokovnih trgovskih šol za Dolenjsko, ki naj bi ne imelo samo vajenske šole trgovske stroke, marveč si je prizadevalo doseči tudi višje organizirane dvoletne trgovske šole.

Po ukinitvi Ekonomske srednje šole v Novem mestu je problem višje organizirane trgovske šole zopet stetil v ospredje. Najbi bo treba rešitev, da bo tudi Dolenjska dobila višje organizirano trgovsko šolo, kjer bi se med drugim vzgajali tudi kader za kmetijske zadrugne splošnega tipa, kar bi bilo v korist cele Dolenjske.

D. M.

VIRI:

1. Letna izvestja novomeške gimnazije od 1874—1913.
2. Ostanki zapisikov odborovih seji Gremija novomeških trgovcev.
3. Letna spravevala iz več let učencev te šole.
4. Pismena sporočila Matka Martina, dr. Tillerja in An. Merviča.
5. Ustna sporočila Maborčić Karla, Kastelica Edmunda, Lavričiča, Pavlin Zinke, Peruzzi Rose, Papeža Ludvika, Angele Helmh — Kozoglav, Gričarja Jožeta, Kunštek — Magista Anice, Zinke Štepa — Baroli, učiteljev Lojza Ivančiča, Antona Lamuta, Zagorca Franca, Hočevarja Franca, Andrejič Olge in drugih.

IZ NAŠIH KRAJEV

Šentjernejske novice

Zbrika za poplavljenice je desegla 48.000 dinarjev. Tako je med ostalim Kartuzija Pleterje darovala 10.000, pionirji pa 7.600 dinarjev.

Streliš je v minulem tednu tudi pri nas vžgala na več krajih: v Dol. Stari vasi je zgorel kozolec dvojniki Francu Lutarju, pri Fabjančiču v Dol. Maharovcu je strela udarila dobesedno z jasnega, ko je sijalo sonce, vendar ni povzročila večje škode. V Praprečah je zgorel kozolec Alojzija Vrtičarja; zašel je goriti tudi velik kozolec pri Žužkovi v Gor. Gradišču, toda Hudaļovja fant sta splezala nanj in ogenj zadušila. V Vrhpolju je strela

v več hišah poškodovala električne naprave. Upamo, da ga vreme ne bo lomilo tudi 18. julija, ko bodo naše slavne konjske dirke.

Solski putok je zaključila prav lepa akademija v naši dvorani. Zlasti so ugajale telovadne točke, ki so jih bili nastudirali Alojz Kikelj, Vanda Petrič in Olga Saje. Otroški vrtec se je tudi postavil v dvema nastopoma. Pograjati pa moramo brezbrzišnost nekaterih staršev, ki ne pokažejo nobenega zanimanja za nastop svojih otrok. In kako so otroci veseli in ponosni, če jih vidiš tudi stari!

To in ono iz Metlike

Ljudska univerza v Metliki je pred nedavnim organizirala predavanje o pomenu etnografije. Predavanje, ki ga je imel ravnatelj Etnografskega muzeja Boris Orel, so spremljale zanimive skiptične slike. Po predavanju so v polni dvorani vrteli tudi film »Pomlad v Beli krajini«.

Ob zaključku šolskega leta je bila v Metliki lepa in uspešna razstava učencev osnovne šole in gimnazije. Med lepimi ročnimi deli in raznimi predmeti obeh šol je vzbujala posebno pozornost razstava zdravstvene sekcije na gimnaziji, ki je pokazala skrb za higieno in zdravje učencev. Prizadevnim vzgojiteljem gre vse priznanje. Razstavo si je ogledalo mnogo prebivalcev

Metlike; med gosti smo opazili tudi zveznega ljudskega poslancu tovariša Toneta Fajfarja.

Kulturna skupina gimnazije in osnovne šole je prejšnji teden priredila v Domu osemoglednih lepo uspešni koncert. Nastopili so tudi štirje cici-banški s pesmico o Kekcu. Po koncertu so malim priredili telovadno pripravi čajanko, z oskrbovanci v domu pa so se tudi slikali. Za prisrčen nastop in razvedrilo so bili oskrbovanci v domu malim prijateljem iskreno hvaležni!

Na zadnji seji ljudskega odbora mestne občine so izvolili za predsednika Franca Jakljeviča, prejšnji predsednik, ki je odstopil, pa je bil izvoljen za podpredsednika. Najstarejši odbornik tov. Brodčarič je obema čestital in želel mnogo uspehov pri nadaljnjem delu občine.

Najmlajši obrtni pomočnik v Novem mestu

Pred pomočniško izpitno komisijo v Novem mestu, kjer je pred kratkim opravilo pomočniške izpite okrog 80 obrtnih vajencev, je stopil kot najmlajši kandidat tudi 15 letni Albin Barbič iz Novega mesta.

Mladi Bine je sin uglednega mizariskega mojstra Franca Barbiča in je pokazal v uku in že pred njim izreden talent. Komaj je čakal, da je zaključil

Pevski koncert v pljučnem oddelku novomeške bolnišnice

Pretekli petek zvečer je pevski zbor KD Dušan Jereb priredil bolnikom pljučnega oddelka splošne bolnišnice v Novem mestu koncert slovenskih umetnih in narodnih pesmi.

V govorilnici, ki je bila spreminjena v pravo koncertno dvorano, so pevci odpeeli 18 pesmi, katere so bolniki z vsvo radostjo sprejemali, močan aplavz po vsaki pesmi pa je pričal, kako so zadovoljni s programom in kako so veseli, da so se jih pevci spomnili in jim priredili ta večer. Tako so dobili, kakor je uvodoma poudaril podpredsednik društva, ki je navzoče pozdravil, direktor stik z zunanjim svetom in zagotovilo, da vendar niso tako pozabljivi, kot si morda kdo od njih misli.

Ob koncu se je pevcem in društvu zahvalil za to lepo gostovanje primarni oddelka dr. Ivo Smrečnik ter izrazil željo, naj bi ta nastop ne bil zadnji. Pripravi sicer, da bomo moški pevski zbor našega KD še slišali prav v tej stavbi, morda pa se jim bo celo priključila dramska ekipa.

Huda ura na Poljanah

Pomoči od srede na četrtek (24. junija) je nad vasjo Poljanje v žužemberški občini za čelo liti kakor bi se utrgal oblak. Lilo je s presledki od pol ene do 4 zjutraj. S Krške gore nad vasjo so na več krajih pridri hudourniki čez vinograde in se razlili po poljskih njivah nad Krko. Škoda je precejšnja, saj je ponekod zemljo čisto posnelo. Nad cesto Ljubljana - Novo mesto se je trgala zemlja in nasula nanjo nad tisoč kubikov prsti, tako da so jo lahko šele v petek popoldne odprli za promet. Take plohe in tako umazane Krke, v katero je odnašalo prst, Poljanci še sploh ne pomnijo.

NOVOMEŠKO AVTOMOTO DRUŠTVO SKRBI ZA VZGOJO KADRA

V dva zaporedna tečaja novomeškega avtomoto društva se je vpisalo kar 80 tečajnikov. Med njimi je zlasti veliko mladincev, ki so potrjeni za služenje vojaškega roka v motorizirani enotah in si bodo tako že pred vstopom v JLA pridobili osnovno strokovno znanje. Udeleženci prvega tečaja, ki se obvladajo motorna vozila, so imeli teoretične (društvene) izpite 1. julija, 15. julija pa bodo praktični izpiti. Tečajniki prvega tečaja, ki se ne obvladajo motornega vozila, se bodo za teoretične izpite pridružili tečajnikom drugega tečaja, ki bodo imeli teoretične izpite od 25. julija dalje, praktične pa konec avgusta ali v začetku septembra. Za praktične šoferske izpite se lahko prijavijo tudi taki, ki niso obiskovali tečaja, pa obvladajo na tečaju predavano snov. Vsi taki morajo vsaj do 15. julija poleg prošnje za pristopitev k izpitu predložiti tudi ostale dokumente, kot potrdilo o nezakazovanju, izpis iz rojstne matične knjige in zdravstveno spričevalo. Prošnje in dokumente je treba predložiti pri referentu za promet Tajništva za notranje zadeve Francu Savriču.

Šahovski turnir v Črnomlju se zaključuje

Na šahovskem turnirju za IV. kategorijo v Črnomlju je zasedel 1. mesto Lado Vlanovič s 13 točkami, drugo Darko Štadlman s 9,5, na tretjem mestu je Leopold Vetrinji z 9 točkami, četrto mesto si delijo Vojo Aršič, Julij Pezdirc in Leopold Korelec s 8 točkami. Peto mesto s 7 točkami je dosegel Janček Povše.

SLOVENSKO - HRVATSKA OBOJKARSKA LIGA

DVE ZMAGI NOVOMEŠKIH OBOJKARJEV
Zadnji tekmi v spomladanskem delu prvenstva hrvatsko-slovenske obojkarke lige sta ženski in moški vrsti novomeške Partizana prinesli dve zasluženji zmagi in vsaki po dve dragoceni točki. Izgubili sta jih ženska in moška vrsta obojkarkega kluba Borovo.

ZAKLJUČEK ŠOLSKEGA LETA so pionirji in mladina osamljene šolskega poskupstva, ki je bil preden je začel nastopiti, ker je v III. razred hotel na vsak način izračunati rezultate. Gole so dosegli za V. in VI. razred: Zunič 7, Sulič 5, Klein 1, Zuzelj 1. Za VII. razred: Likovec 1, Simc 2, Čop 9, M. T.

Škodljivci iz KZ Velika Loka pred sodiščem

Stroge kazni in povrnitev škode do zadnjega dinarja

»Pošteno naj jih kaznujejo in do zadnje pare mora vsak povrniti napravljeno škodo!« so se menili kmetje - člani splošne kmetijske zadruge na Veliki Loki, ko so pred dvema mesecema zvedeli za grobe nepravilnosti v njihovem združnem lesnem odseku. Kar štirje nameščenci zadruge so se znašli na zatožni klopi pred ljudskim sodiščem 24. junija letos: neizgovorni lesni manipulant Anton Godec, poslovodkinja Julka Strmec, knjigovodkinja Milka Požun in trg. pomočnica Alojzija Mežan.

Ze leta 1952 so začeli goljufati z lesom in ponarejenimi računi, pa z denarjem in z listinami v kmetijski zadruge. Lesni manipulant, ki je rad usekal kmeta pri meri (sicer do viška 50 kubikov lesa na združnem skladišču ne bi moglo priti!) je prišel v svoji denarni lakomnosti do svoje vrstnega sklepa: za les, ki je bil v skladišču in je trg. inspekcija zanj ugotovila, da predstavlja višek, je Godec skupaj s Strmcevo in Požunovo napisal lažne račune. Enotavno so si izmislili, da je Franc Strmole iz Gor. Praproč prodal 25 kubikov tesačnih tramov za 99.088 din. Nace Zupančič iz Voljčjih jam 12 kubikov tramov za 76.150 din in Koželj Franc iz Voljčjih jam 5 kubikov tramov za 22.555 din. Ponaredili so podpise in predložili račune - kam drugam kakor blagajni kmetijske zadruge v Veliki Loki v izplačilo! Tako so pobasali 184.854 din, oz. Godec 111.427 din, Strmceva 55.427 din in Požunova 20.000 din. Kmetijska zadruga pa je za tako »kupljeni les« morala plačati Narodni banki v Trebnjem še godzno takso, da je bila oškodovana samo pri tej Godčevi »kupčiji« za 197.753 din.

Prvi poizkus se je posrečil, trojica je dobila korajžo. Čeprav je bil Godec za grobe nepravilnosti v njihovem združnem lesnem odseku. Kar štirje nameščenci zadruge so se znašli na zatožni klopi pred ljudskim sodiščem 24. junija letos: neizgovorni lesni manipulant Anton Godec, poslovodkinja Julka Strmec, knjigovodkinja Milka Požun in trg. pomočnica Alojzija Mežan.

prav je na primer Godec sarkramsko dobro zaslužil kot lesni manipulant (samo v 10 mesecih leta 1952 čez 300.000 din ali 30.000 na mesec!), mu grabežljivost ni dala miru. Zašel je pisati nove izmišljene račune, podpisovati kmete, žigosati les z žigom KZ Vel. Loka itd. Tako je na račun Janeza Primca iz Dolenje vasi ogoljufal zadruge za 13.550 din, na ime Alojzija Murna iz Vapče vasi je spotegnil 12.480 din, na ime Janeza Črčka iz Sele 10.800 din, Janeza Pečjaka iz Sele 41.010 din, Jožeta Mikliča iz Razbora 19.520 din itd. Tako je prigoljufal še dobrih 160 tisočakov. Polakomnil pa se je poleg tega še zadržnega lesa. Voznik Janez Kovarčič mu ga je po njegovem nalogu večkrat zapeljal domov ali pa k mizarju Gor. en; vzel ga je ali s skladišča na železniški postaji ali pa na obč. žegi v Veliki Loki, ki je žagala les za zadruge. Tako je Godec pokradel lesa za 157.902 din.

Strmceva in Požunova 24. julija 1953 ponorevili na podlagi ponarejenih računov 54.660 din; vzel sta vsaka po 10 tisočakov, 10 pa sta jih »podačili« tudi Mežanovi kot »nekak višek v trgovini«. Tudi Mežanova in Požunova sta si avgusta 1952 v zadrugi blagajne 18.135 din in si jih razdelili, poleg tega pa oškodovali zadruge še za 2.455 din godzno takse, ki sta jo plačali Narodni banki, da bi »kupčija« izgledala trdnjša...

Poleg tega se je čedna družina pečala tudi s ponarejanjem pogodb, hkrati pa je vse početje skrivala pred javnostjo. Kakor vedno, se je tudi v gornjem primeru zadnje dejanje odvijalo pred sodiščem. Skesana četvorica goljufov in ponarejevalcev, ki je nakradla skoraj za milijon dinarjev združnega premoženja, ni imela kaj povedati v svojo obrambo. Godec je skušal na

razpravi pvlivati na ostale tri obtoženke, da bi izpovedale kaj v njegovo korist. Sodišče je spoznalo njega in Strmcevo za glavna krivca. Požunova in Mežanova sta imeli v zadruzi podrejeno vlogo, deloma pa sta bili k dejanjem tudi zapeljani. Visoka stopnja družbene nevarnosti obtožencev, predvsem prvih dveh, je narekovala sodnemu senatu okrožnega sodišča ostre kazni:

Anton Godec je bil obsojen na pet let strogega zaporja, za plembo 36.000 din in povrnitev škode, 288.689 din. Julka Strmec bo za svoje goljufije sedela 2 leti in 6 mesecev v strogem zaporu, povrneči pa mora zadruzi 67.727 din. Milka Požun je obsojena na 1 leto in 6 mesecev strogega zaporja in povrnitev 42.445 din škode. Alojzka Mežan pa na pet mesecev zaporja, pogojno za dobo 3 let, in na povrnitev zneska 20.295 din.

Vrednost ukradenega lesa bo zadruga iztožila od Godca s civilno pravdo, ker je nekaj lesa še na njegovem domu. Poleg sodne kazni in povrnitve škode pa je nad obtoženci še ena kazen: prezir vseh članov kmetijske zadruge v Veliki Loki, katerim so kradli denar iz žepa, čeprav bi lahko ob svojih prejemkih dostojno živeli. Kazni pa so hkrati opomin, da bodo vsi taki in podobni primeri gospodarskega kriminala čedaj strožje kaznovani.

Ljubljanski žerjavci za Indijo

Da na svetovnem trgu ni vseeno, ali lahko ponudiš kupcem koš koruze ali provrstne industrijske izdelke, je že precej znano. Kaj pomeni nenehni napredek naše industrije, pove zgornjo tudi primer ljubljanskega Litostroja: zdaj dokončujejo serijo 30 žerjavov, ki jih je lani kupila od nas Indija.

Turistične takse v Črnomlju

Na osnovi III. člena Uredbe o pravicah ljudskih odborov, da lahko predpisuje takse in prometni davek (Uradni list FLRJ št. 19-53), v zvezi s 1-12 točko odredbe o določitvi turističnih krajev oziroma področij na ozemlju Ljudske republike Slovenije (Uradni list LRS št. 17-53) in na osnovi 50 člena 2. točke, 78. in 79. člena Zakona o občinah in ljudskih odborih (Uradni list LRS št. 19-53), 1. z dne 1. julija Ljudski odbor mestne občine Črnomelj

ODLOK O PLAČEVANJU TURISTIČNIH TAKS V MESTU ČRNO MELJ

I. člen
Gostinska podjetja, organizacije in zasebniki, ki proti plačilu oddajajo prenočišča, pobirajo od oseb, ki se mudijo v mestu Črnomelj kot turisti, turistično takso:

1. V glavni sezoni od postelje dnevno 20 din.
2. V predsezoni in posezoni od postelje dnevno 10 din.

Pobirano turistično takso morajo plačati Ljudskemu odboru mestne občine Črnomelj vsi, ki so za to pooblaščen, da jo pobirajo, vsak mesec do 15. v mesecu.

II. člen
Za turista se smatra vsakdo, ki nima v mestu Črnomelj stalnega

Pokvarjen PISALNI ALI ŠIVALNI STROJ

vam poceni in hitro popravi priznana delavnica

FINOMEHANIKA

URBAS LUDVIK, NOVO MESTO
Titov trg 6 - telefon 58

Popravlja tudi računske stroje, registrirne blagajne in nalivna peresa.

DOLENJSKI OBOJKARJEVALECI

Kino KRKA Novo mesto
Od 2. do 5. julija: ameriški film »Skritivno jezera obsejencev«.
Od 6. do 8. julija: ameriški film »Preobrate«.
Od 9. do 13. julija: ameriški barvni film »Plavalčje gledališče«.

MALI OGLASI

PRODAM GOZD 150 ha, poraščen s smrekami ob glavni cesti Semčič-Krnomelj, blizu Vražjeja kanana. Povše - Simonič Katarina. Podrebe 2 - p. Semčič. SLUŽBO DOBI trgovski pomočnik ali pomočnica, zmožna voditi manjše samostojno delo v trgovini. Stanovanje za samca preseljeno. Kmetijska zadruga - Mirna peč.

RAZPIS

Na podlagi 90. člena Uredbe o ustanovitvi podjetij in obrtov (Ur. list FLRJ št. 51-424-53) razpisuje komisija za razpis LO MO Novo mesto

GAJENJE PREBIVALSTVA V NOVEM MESTU

Pretekli teden je bilo rojenih 8 dečlik in 10 dekčev. - Poročila sta: Mojstrovč Božidar, mizar-ski pomočnik iz Tomažeje vasi, in Berkepoec Otilija, nameščenska iz Črnomolja pri Semčiču. - Čestitanje!

Umrla sta: Mikar Ivan, električar v pokolu, 59 let iz Maribora. Kočvar Jožef, delavec, 45 let iz Zabukovja.

Kmetijsko-gospodinjstva šola Gradec v Beli krajini bo imela v šolskem letu 1954-55 prvi letnik redne zemske kmetijske šole od 15. oktobra do 31. marca za kmečke fante in posebej celoletno kmetijsko gospodinjstvo šolo za kmečke dekleta.

Namen šole je dati gojencem in gojenkam potrebno teoretično in praktično izobrazbo iz kmetijstva ter gospodinjstva.

Pogoji za sprejem v šolo so: 1. Popolna osnovnošolska izobrazba in dvoletna kmetijska praksa (na domu). 2. Starost od 16 let naprej. 3. Mesečna vzdrževalna znaša 3.000,- din. Vojnini srotam, članom večjih družin, določil Okrajni ljudski odbor Črnomelj popust. 4. Lastnorodno spisani prošnji za sprejem je treba predložiti naslednje dokumente:

- 1. Lastnorodno spisan kratek življenjepis;
- 2. Zadnje šolsko spričevalo;
- 3. Rojstni list;
- 4. Zdravniško spričevalo;
- 5. Potrdilo o vpisu v voilni kneniki;
- 6. Obvezo staršev ali ustanove o rednem plačevanju vzdrževalne.

Prošnje s prilogami je treba oddati, oziroma nasloviti na Kmetijsko gospodinjstvo šolo Gradec v Beli krajini do 30. avgusta 1954.

O pričetku šolskega leta bodo sprejeti gojenci in gojenke pravočasno obveščeni. Uprava šole

Pravilnik o delu in plačah v podjetjih in obrtvih (Ur. list FLRJ št. 51-424-53) razpisuje komisija za razpis LO MO Novo mesto

Kratke šahovske vesti

Dvoboj na 50 deskah med reprezentancama Dolenjske in Primorske je preložen na 4. juli in bo v Postojni. Zaradi dvoboja se preloži za en dan mladinsko prvenstvo Dolenjske, ki se začne v ponedeljek ob 10. uri dopoldne v mestni kavarni na Glavnem trgu. - m.

»Partizan« v Subotici bo začel izdelovati ljudi domače motocikle

Tovarna koles »Partizan« v Subotici bo začela letos izdelovati tudi motocikle. Prve tovrstne izdelke bo razstavila na letošnjem zagrebškem velesejmu. To bodo motocikli tipa »FBP - 125«, prilagojeni našim cestam. Vozili bodo s hitrostjo do 70 km na uro, na 100 km pa bodo porabili 2,5 l bencina. V začetku bodo stali pribl. 200.000 din, pozneje pa bodo cenejši.

Naročnike opozarjamo, da je naš tekoči račun pri MESTNI HRANILNICI v Novem mestu, in ima številko 616-H-T-24

Pretekli teden so roditelji: Zagar Klara iz Ločne - dečka; Raguz Marija iz Loke - dečka; Črnomelj - dečka; Mojstrovč Polja iz Starega loga pri Kočevju - dečka; Zagar Marija iz Dol. Karteljeva - dečka; Uhan Milena iz Rodin pri Trebnjem - dečka; Bač Rodica iz Ceroveca pri Kanizjač - dečka; Butala Pepca iz Kanizjač - dečka; Slobočnik Ana iz Metlike - dečka; Macec Ivanka pri Gradcu - dečka; Ivančič Jožefa iz Videm - Dobropole - dečka; Kolar Marija iz Jugorja pri Metliki - dečka; Puško Melanija iz Novega mesta - dečka; Zupan Jožefa iz Dol. Vrhnolja - dečka; Zupančič Matilda iz Smihelja pri Novem mestu - dečka; Vidmar Marija iz Malega Podljubna - dečka; Selak Marija iz Dobova pri Otočcu - dečka; Bobič Miza iz Domžal - dečka. - Čestitanje!

Pravilnik o delu in plačah v podjetjih in obrtvih (Ur. list FLRJ št. 51-424-53) razpisuje komisija za razpis LO MO Novo mesto

Jovo Galič:

Pred 22. julijem 1954

Izspominov na Belokranjski odred

Zgodnje spomladi leta 1942 sem bil v Gorjanski četni. Prišel sem z njo iz vasi Rdeči kamen na Kočevskem, kjer smo se zbrali iz vse Dolenjske ter ustanovljali partizanske čete, ki so od tu šle na vse strani, da tolčejo sdrvažnika in organizirajo ljudstvo v OF.

V Gorjanski četni sem ostal dobrih 14 dni. Četa je hitro rasla in dobila nalogo, da ustanovi iz svojih partizanov novo četo in jo pošlje v Belo krajino. Dodelili so me te nov: četni in postavili za polit. komisarja. Težko sem se poslovil od tovarišev, ki so ostali v Gorjancih, saj se je bilo med nami že skovalo krepko bojno tovarišstvo v dveh akcijah z Italijani: v borbi za Zužembek in pri Miklavžu.

Med belokranjskim ljudstvom

Pomlad se je že boječe razcvetela, ko smo šli čez Gorjance v Belo krajino. Trdinov vrh se je bleščal v zadnjem snegu, kot bi bil pokrit s tisoč zrcali. Temni, stari gozdovi pa so željno pili novo sonce. Na obronkih onkraj gorjanskega vrha smo prvič zagledali pred seboj prelepo Belo krajino, že polno pomladi in zelenja.

Prve stike z dobrim in poštnim belokranjskim ljudstvom

streljali na nekega partizana, ki se je mudil v Jugorjih. Zato smo počakali v gozdu in šli v vas šele zvečer. Zaradi varnosti smo vas dobro zastražili, nato pa šli na sestanke k Badovincu, na katerem smo vaščanom Jugorja in Sel pojasnili, da smo partizani in ir smo prišli v Belo krajino zato, da organiziramo borbo proti okupatorju, ki mora biti enotna in v vseh predelih naše ljubljene domovine. Ze prvi večer smo se pogovorili o vseh stvarih; postavili smo vaše zaupnike in obveščevalce in poslej ostali z vaščani nerazdružljivi prijatelji. Vaščani so nas nahranili in dali vsa potrebna obvestila. Sami so se ponudili, da bodo imeli na hribu stalno stražo ter nar. sproti poročali o premikih Italijanov in o vseh ostalih stvareh.

Na tem sestanku smo tudi previdno vprašali, če ima že tudi Bela krajina svoje partizane; pred odhodom z Gorjancev smo bili nekaj slišali o njih, zato je bila ena naših prvih nalog, da se povežemo z njimi in se po dogovoru združimo v eno četo ali pa postavimo skupno vodstvo. Toda vaščani so bili previdni in niso hoteli ničesar povedati. Skušali bodo poizvedeti, so obljubili, in nam bodo sporočili.

smo se spoznali, so nam povedali, da jih je 30, s komandirjem Mitjem na čelu, in se zadržujejo nad Brezovo rebrijo pri Semicu. Domentli smo se za enotno vodstvo, da bomo tako močnejši in aktivnejši. Poslej sdrvažnik ni bil več varjen v svojih bunkerjih in za žico. Po vsej Beli krajini se je raznesel glas o hrabrih partizanih, ki se borijo za svobodo in prinašajo lepše dni svojem izmučenemu, že stoletja zatiranemu narodu.

Najmlajši partizan

S svojimi uspešnimi akcijami smo razgibali Belo krajino in poleti 1942 so ljudje množično prihajali v partizane, tako da je nastalo težko vprašanje: kje dobiti pušk? Nekateri so prinesli s seboj lovske puške, drugi samokrese in kar so imeli. V marsikateri vasi smo morali reči, da jih brez pušk ne moremo vseh sprejeti, ker imamo še veliko ljudi brez orožja.

Spominjam se nekega 12 letnega dečka, dor.a iz okolice Metlike. Prišel je in me vprašal, če ga sprejemem v partizane. Naj bo še nekaj časa doma, sem mu dejal; ko bomo napravili kak večji napad na Italijane in dobili pušk, potem ga bomo sprejeli in mu dali tudi puško, da bo pravi parti-

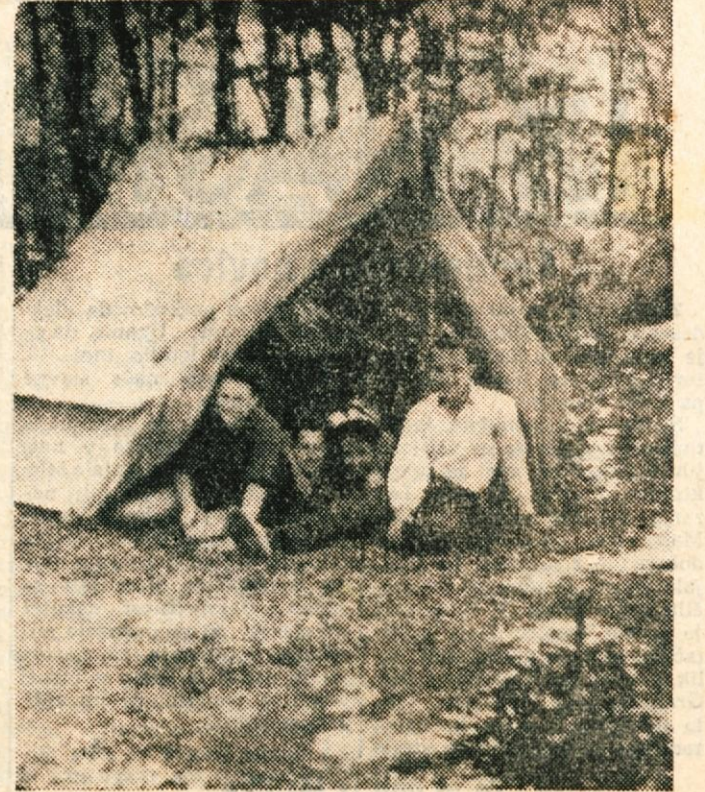
zan. Pa mi je dečko junaško in samozavestno odgovoril, da si bo puško sam priskrbel. Pogledal sem ga in vprašal, če morda ve za kako puško, ki je ostala od kapitulacije stare Jugoslavije. Naj jo prinese. Pa se je dečko odrezal, da si jo bo priskrbel od Italijanov, takor kakor mi. Kajpak sem mu moral obljubiti, da ga bomo sprejeli, če pride s puško na rami. In res — čez dva dni je že primaha z dolgo italijansko puško, malone enkrat daljšo, kot je bil sam, in z vsemi naboj. Na vprašanje, kje jo je dobil, je odgovoril, da se je okrog Metlike zmerom potikal Italijani, lovijo po vasi mačke in kokoši, pri čemer odlagajo orožje; tako jim je sunil puško. Moral sem biti moč beseda in ga sprejeti. Komaj 12 letni dečko je postal odličan partizan. Ta primer navajam zato, ker kaže, da niso bili Italijani varni niti okrog svojih postojank, čeprav ni bilo v bližini partizanov; sami so dobro vedeli, da jim odnašajo orožje in municijo takorekoč pionirji, kar je psihološko vplivalo na Italijane, da so se zmerom čutili ogrožene. (Konec prihodnjic.)

Novomeški vajenci so igrali

Za zaključek šolskega leta na Vajenski šoli v Novem mestu so se vajenci spet predstavili Novomeščanom s svojim prosvetnim uredstvom. Nekateri prejšnji neuspehi in kritika niso ostražili niti vajencev niti režiserja (Davorin Gole), marveč so eni kot drugi prav krepko poprijeli, in ob upoštevanju vseh izkušenj letos prav lepo zaigrali.

Res je, da so se lotili za svoje znanje pretežkega dela, ko so se odločili za Gervaisovo komedijo v 4 dejanjih »Za stanovanje gre«, ki se spretnim igralcem dela težave. Vendar je treba poudariti, da so jo kar dobro izpeljali. Iz celotnega nastopa je bilo lepo opaziti krepko režiserjevo roko, ki je mlade igralce ves čas vodila. Dejanja, ki so imela zelo dober in posrečen scenarijski okvir, so potekala dovolj gladko, mestoma pa kar presenetljivo. Zlasti je ugajala scena na stanovanjskem uladu in prepri, ko udeleženci v podzemni nadstropjskega uradnika. No, nekateri prizori, ki bi bili nujno morali biti močnejši, so bili podani premalo, vendar to ni preveč motilo, zlasti če pomislimo, da so to težko Gervaisovo komedijo zaigrali amaterji-obrtniški vajenci, ki se s prosveto in kulturo toliko ne ukvarjajo. Zasedili pa smo nekaj zelo dobrih talentov, ki bi jih bilo mogoče z dobro režijo kaj kmalu presaditi v stalno gledališko skupino. Prav bi bilo, da bi se te mladi igralci vključili v bi se ti mladi igralci pri KD »Dusan Jerab«, kjer bi si z rednim študijem pridobili potrebno usposobljenost.

V splošnem je igra potekala zelo zadovoljivo. Opaziti je bilo celo, da mladi igralci niti niso imeli treme, še manj pa jih je brigalo, da je bila držana samo do četrtine polna, kar je vsekakor za Novo mesto zelo porazno. Na predstavo ni bilo niti moštvo niti starišev vajencev, niti zastopnikov oblastnih forumov. —r.

Letos se svetijo šolniki ob Kolpi, onkraj Vinice. V nedeljo so jih postavili dijaki in dijakinje novomeške učiteljske. Kmalu jim bodo sledili učitelji novomeške okraja, od 16. julija do 2. avgusta pa bodo taborili ob Kolpi fanje in dekleta Rodu gorjanskih tabornikov iz Novega mesta.

Tovarištvo, vzgoja v ljubezni do domovine, lepo izboljšanje v pridi, kjer skrbiš sam zase in za ostale taboreče, privzganjanje stoterih spretnosti, ki jih človek vedno potrebuje, vse to daje taborništvo mladim ljudem. Zato se je tudi tako priljubilo mladini povsod po svetu.

Ali beračenja paketov še ne bo konec?

»Pomagajmo rojakom z ob Lekami in obuvalci — pod tem nasovom je objavil v ameriškem naprednem listu »Prosveti« v petek 29. maja 1954 ameriški rojak Frank Franko med drugim pismo, ki ga je dobil iz Dobreve pri Skočijanu, ki se takole glasi:

Dragi prijatelj Frank!

Najprej pozdravljam tebe in tvojo družino. Sporočam ti tudi, da sem prejel pakete, ki si mi jih poslal. Z najvišjim zadovoljenjem se ti zahvaljujem za tvoje razumevanje, prijateljstvo in usmiljenost, ki si mi ga izkazal. Tujakšnje razmere so še vedno take, kakršne so bile ob tvojem obisku. Sedaj ne pobirajo od nas pridelo, ko pa visoki davki, da mo večinoma odvisni od paketov. Moram se ti zahvaliti za obtele, ki mi tako pristojijo, kakor bi bila narejena pa merni. Sploh se ti ne morem primerno zahvaliti za vsa dobrota. Lahko rečem, da si mi ti veliko več kot pa vsi sorodniki. Tega ne bom nikoli pozabil. Dne 3. aprila sem dobil paket, malo prej pa denar. Ljudje so me niti čudili, da se dobi še tako usmiljeno srce na svetu, ki pomaga človeku v potrebi.

Sedaj se pripravljamo na delo v vinogradu. Upamo, da ne bo trta spet posebla, kakor je lansko leto, kajti potem ne bo niti enega kozarca vina več to. Nekaj ljudi je že zdaj prenehalo z obdelavo vinogradov. Pisal bi ti še več stvari pa menda te naše zadeve ne zanimajo. Če pa želiš kaj posebnega izvedeti, misporoči, da ti odgovorim po moji zmocnosti. Sprejmi pozdrave od Jožeta in Pepce Jankovičev.

Tako piše Jankovičev in njegova žena Kot smo že večkrat zapisali, nihče nima nič proti temu, če sorodnik v Ameriki pošlje ožjemu sorodniku kako

darilo. Javno pa obsojamo vsako lažno prikazovanje stanja in hinavsko beračenje paketov, pa čeprav pri najnižjih sorodnikih. Še prav posebno pa obsojamo naša javnost beračenje z lažnim prikazovanjem stanja pri nas in prodajanje narodnega ponaša za stare razrgane čevlje, že večkrat smo ugovarjali, da posamezniki, ki na tak način blatijo našo družbeno stvarnost in se ponižujejo v človeškem dostojanstvu, niso po navadi najbolj revni ljudje. Imajo vsega dovolj, velikokrat več kot tisti, pri katerem beračijo. In v gornjem primeru je spet tako.

Da našim rojakom v Ameriki natočimo čistega vina in jim pokažemo take »berače« v pravi luči, bom opisal veliko »revščino« Jankovičeva, da jo bodo vsi naši bralci lahko primerjali z njegovimi navedbami.

Jože Jankovič iz Dobreve st. 21 (prejšnja št. 20) je star 68 let, njegova žena Pepca, s katero se je poročil pred štirinajstimi leti, pa 32 let. Otroka nimata, pač pa je pri hiši za delo še njena 22 letna sestra. Ima 5,55 ha najboljšje zemlje v ravnini, od te obdelovalne 3,63 ha, samo njiv pa 1,78 ha ter 7 arov vinograda. Njegova zemlja je cenjena kot najboljša in je preračunat čisti katastrski donos na 117.000 lin. Jankovič ima lepo, veliko zidano hišo z visoko fasado, vsaj 20 metrov dolg zidan in ometan hlev, 8 svinjakov, kozolec dvojniki na 6 okon (štantov) s šrambo za krmo, sredi vrta veliko vrtno utico, vodnjak, drvarnico in druga gospodarska poslopja, vsa krita z opeko. Hiša z gospodarskimi poslopji je lepo ograjena z vseh strani, leži pa ob državni cesti Novo mesto — Krško. Njegovi hlevi so veliko bolj trdni in lepši kot stanovanjske hiše

mnogih družin, ki jim je vojna vse uničila. V Dobravi n. n. obenega sledu vojne, najmanj pri Jankoviču. Jankovičev redi stalo dva konja, vsaj dva glavni goveje živine ter dva prašiča za sebe, koliko pa jih zredi za prodajo, (saj ima kar 8 svinjakov, ki niso prazni) pa nismo ugotavljali. Od vseh dohodkov v letu 1953 je plačal samo 23.700 din davka in še to mu je šlo kaj težko iz rok. Njegovu veliko, a izredno lepo posestvo z urejenimi gospodarskimi poslopji, hlevom, gnojščem in pritliklinami, lepo ograjeno je posestvo, kakršno želi imeti vsak napreden gospodar. Pri vsem tem se mora morati res čuditi, da Jankovičeva prosita za staro obleko in čevlje ob obilici vsega, kar jima lahko nudi posestvo in izkoriščata usmiljenjem dobrotnikov v Ameriki.

Res smo imeli po vojni obvezno oddajo. To je bilo nujno, da smo zacelili najhujše rane, ki nam jih je zadala vojna. Tudi Jankovič je moral prispevati, kot vsi ostali, le da je šlo pri njem vedno s težavo. Pri vsem tem pa Jankovičev in njemu podobni niso prispevali niti tisoč del toliko za našo skupno stvar, kot so žrvovali tisti, ki so izgubili svoje, imeli požgane domacije ter sami prebili v inbernaciji več let. In vendar so prav taki ljudje tudi danes najbolj zavedni in preponosni, da bi prosili karkoli ali kogarkoli, najmanj pa da bi z lažmi in hinavstvom blatili našo družbeno stvarnost in nacionalni ponos, kot to delajo lovci na pakete.

Popravek
Naslov pesmi tov. Zdravka Slamnika, ki smo jo objavili v zadnji številki našega tednika, se mora pravilno glagati: POMLAD 1943 in ne 1954, kakor je zaradi tiskovne pomote naštenjeno. Zadnja vrstica pesmi se pravilno glasi: »in grozno krič« in ne »grozno«; napaka je nastala prav tako zaradi tiskovne pomote.

OKROGLE BODICASTE

Korajža
Tine Cebulca je prišel k zobnemu zdravniku. Uvede se na stol, takrat pa mu je uplahnil ves pogum, da se je začel kar tresiti. »Le pomirite se! ga tolaži zdravnik. »Na, izpijte kozareček konjaka za korajžo.« Tine izpije. »No, ste že pripravljene?« uprašja zdravnik. »Se ne.« Zdravnik natoči nov kozareček, ker pa tudi to ni pomagalo, še tretjega. Po tretjem kozarčku pa Tine skoči s stola: »He, tole vam kar na kratko povem: ne dotaknite se zoba, sicer bo vse drobno po tej vaši ordinaciji!«

Lovska sreča
»Kaj, Boštjan? V takem vremenu greš na lov? Pogled, kako grmi in treska.«

»Saj ravno zato! Morda bo strela le udarila v kakšnega zajca!«

»Naj izgine še zadnji spomin na nezvesto...«

Staro in mlado je v letih narodnoosvobodilne vojne pomagalo svoj ljudski vojski, zato bodo letos v partizansko »republiko« pohiteli tisoči naših ljudi, da spet sežejo v roke starim znancem in prijateljem.

smo navezali že takoj prvi večer na Jugorjih in Selih. Dobili smo sporočilo, da so bili po spoidne tam Italijani in so

Od 20 na 40.000 dinarjev

Vsem naročnikom Dolenjskega lista sporočamo, da smo s 1. julijem dvignili brezplačno nezgodno zavarovanje naših naročnikov za 100 odstotkov. Nezgodnega zavarovanja so deležni vsi tisti naši redni, stalni naročniki, ki dobivajo tednik na svoj naslov po pošti in ki imajo v redno poravnano naročnino vsaj za tekoči mesec. Po sklenjenih pogodbah z novomeško podružnico Državnega zavarovalnega zavoda so vsi naši stalni naročniki brezplačno zavarovani

za slučaj smrti vsled nezgode za 20000 din

za slučaj trajne nesposobnosti za delo vsled nezgode pa za 40000 din

Poslužite se brezplačne ugodnosti nezgodnega zavarovanja s tem, da redno plačujete naročnino za Dolenjski list!

UPRAVA DOLENJSKEGA LISTA

Želite morda SOBNO OPREMO za 50 din?

Potem si še danes kuopite srečko za **VELIKO TOMBOLO RDEČEGA KRIŽA**, ki bo v nedeljo 4. julija v NOVEM MESTU

STANE GABROVEC: NAJSTAREJŠA ZGODOVINA DOLENJSKE

Toda povrtno se k naši pijači. Iz poznjšega časa, toda iz zgodovinsko zelo neoporečnega vira Ammiana Marcellina vemo, da so Iliri zelo radi pili sabaium (ali sabaia), pijačo ex frugibus aquaque — iz sadežev in vode, drugi zopet bolj mislijo na namočen jecmen v vodi, podrobnejši recept pa nam seveda ni znan. Morda bi prišli do njega s pritegnitvijo etnološko-etnografskih paralel. Če grški zgodovinarji zelo navdušeno govorijo o ilirski medicini, ki je niti izkušeni Grki niso mogli ločiti od dobrega pravega vina — to že nekaj pomeni! — pa sabaium oz. sabaia ni imela tolikoga ugleda in beseda sabaiarius, to je pivcev te pijače, je veljala skoraj za žaljivo. Vsekakor pa je zelo verjetno, da moramo našo steklenico in kozarec razložiti v zvezi z omenjenim Ammianovim poročilom. Zamisel sama take sistate pesode pa je verjetno prišla od Grkov.

OSTALINE KELTOV

Sedaj nam preostane le še srednja vitrina v prazgodovinski dvorani. Kaže nam bojno opremo osvajačca — Kelta, ki je prišel v 3. stol. v Mokronog. Značilen je dolg keltski meč — večinoma so ga položili v grob zvitega, kakor je narekoval verski običaji, nekaj pa je bilo v tem tudi praktične modrosti: tako so preprečili marsikateremu še živemu Keltu, da ne bi v želji po orožju oplenil grob in si prilastil meč mrtvega. Nadalje lahko vidite železne dele štita, sulice in kopja. Vsekakor

močno prevladuje bojna oprema keltskega vojaka. Po podobnih primerih, ki so nam poznani od drugod, imamo vso pravico sklepati, da je to orožje, s katerim je Kelt prišel na Dolenjsko in si jo vsaj delno osvojil. Kako se je življal na slovenski zemlji in kakšno je bilo pozneje njegovo razmerje do Ilirrov, o tem nam najdbe, predvsem zaradi dosežanjih neznanstvenih izkopavanj, še vse premalo povedo. Nasproti orožju je okras v manjšini. Fibule z najjih prav tako s seboj Kelti.

DOLENJSKA POD RIMLJANI RIMLJANI ZASEDEJO DOLENJSKO

Leta 181. pr. n. št. so Rimljani ustanovili Akvilejo (današnji Ogjeje). V začetku je bila to obrambna postojanka, ki naj bi Rimljanom štutila hrbet, medtem ko so si osvajali Sredozemlje. Z razdejanjem Kartagine, uničenjem makadonske in grške države, pa je postala nujno odskočna deska za nadaljnji prodor v osrčje Evrope. Pot je vodila nujno skozi naše ozemlje. Osvajalec si je moral odpreti pot v dolino Save in Donave in še dalje na sever ter si jo zavarovati. Narod, ki so tu živeli, so morali plačati težak davek osvajačcu. Kot je v takih brezupnih razmerah pogosto, je bila reakcija na naraščajoči rimski vpliv različna. Japodi, ki so bili v neposrednem dotiku z Rimljani, so že po vojni leta 129 pr. n. št. pravilno razumeli osvajačca in spoznali, da se lahko zanešajo le na svojo moč. Noričani pa so si želeli rešiti položaj s trgovskimi in prijateljskimi zvezami. Stisnjeni na severu med Germane in na jugozahodu med Japode, ob stalnem pritisku Rimljanov, so kmalu iskali izhoda v političnih akcijah. Pri tem so se poslužili vsega, kar bi jim moglo pomagati, od trgovskih zvez do porok. Tako nam Cezar pripoveduje v svojem znamenitem delu o galski vojni, da je bila ena izmed žena Ariovista, slavnega germanskega kneza iz plemena Svebov, sestra noriškega kralja Vocclona,

FOX daje čevljem blešk in jih konzervira

na drugi strani pa so se tudi Rimu želeli odkupiti s tem, da so poslali Cezarju v pomoč svojo konjenico, ki je posegla v državljansko vojsko med Pompejem in Cezarjem.

Prvih vojsk ilirskih in keltskih plemen na slovenskem ozemlju z Rimljani tu ne bomo obravnavali, ker ne zadevajo neposredno Dolenjske. Prve valove rimskih vpadov so zaustavljali Japodi, Karni, Histri in še bolj na jugu Dalmati. Brez dvoma so imeli ti boji svoj odmev tudi na Dolenjskem ozemlju. Vendar je bil rezultat teh vojska skromen. Ob koncu republike so imeli Rimljani le obmejne kraje, nikjer pa niso trdno sedeli na našem ozemlju. Dokončno je zavzel naše kraje cesar Avgust. Iz rimskega stališča pa je bila meja na Krasku, medtem ko je rimsko cesarstvo segalo na jugovzhodu globoko v Malo Azijo, na severu v današnjo Francijo in Belgijo, nenormalna. Pohod leta 35. je šel skozi sredo japonskega ozemlja, padel je Metulium, glavno mesto Japodov, padla je končno leta 35. Siscia — Sisak. S tem je bilo osvojeno tudi naše ozemlje, čeprav se sam pohod ni bistveno dotaknil slovenskega ozemlja. Dolenjska z Ljubljano je bila v tem času v noriškem kraljestvu. Meče iz noriškega jekla in noriško konjenico pa so Rimljani občutili na svoji koži že za časa državljanske vojske. Če beremo Horaca, dobimo v njem vso rimsko užaljenost in človečansko trpkost, ki jo je meč občutili izobraženi Rimljan, da umirajo Rimljani na višku svoje moči od ran, ki jih je zadalo barbarsko jeklo. Praktično je že po tem pohodu bilo konec tudi noriške samostojnosti. Ko so leta 16. pr. n. št. vpadli Noričani v Istro, so Rimljani Norik anektirali, dasi je pravno imel kot Regnum Noricum še samostojni položaj do 146 po n. št., in ob tej priliki izločili iz Norika med drugim tudi Dolenjsko in Emono — Ljubljano in priključili k Panoniji. S tem je bilo vse slovensko ozemlje vključeno v rimsko državo, treba

ga je bilo le še trdno organizirati in povezati v rimski stroj. To so Rimljani znali. Kljub temu pa popolnoma gladko le ni šlo. Privedem je tu treba še enkrat omeniti veliki ilirskopanonski upor leta 6—9 po n. št. Važen je v dvojnem oziru. V naši domači zgodovini potrjuje to, kar smo o Ilirih že povedali. Če je Lamreč premagano ljudstvo moglo pokazati še toliko vojaške sile, organizacijske sposobnosti in zavesti skupnosti, meče to luč tudi nazaj in kaže, da so bile naše besede utemeljene. Na drugi strani pa je imel ta upor tudi svetovne posledice. Ilirsko-panonski upor pred vrati v samo Italijo je moral biti udusen. To je bila politična in vojaška nujnost za tedanj Rim. Ta je upor tudi dejansko udušil, največjo korist pa so imela od tega germanska plemena. Velikopotezni načrt, doseči meje Rima na Labi, bi lahko izvedel samo Avgustov Rim. Toda ilirsko-panonski upor je poklical Tiberija iz področja Donave, kjer je prodiral v južno Germanijo, in tudi poraz v Tevtoburkem lesu leta 9 po n. št. lahko vsaj delno razumemo pod vplivom ilirsko-panonskega upora. Tako so germanska plemena ostala svobodna, za svojo svobodo pa se morajo v veliki meri zahvaliti Ilirrom, ki niso pokazali manj hrabrosti, le njihov geografski položaj je terjal njih poraz. Vendar pa ilirskopanonski upor verjetno ni segal na naše slovensko ozemlje. Latobici in Tavrisci so imeli še vedno nekaj izjemni položaj kljub temu, da so bili leta 16 odtegnjeni iz noriškega kraljestva. Japodi pa so bili že leta 35 tako temeljito premagani, da sedaj niso mogli več sodelovati v uporu.

RIMSKA UPRAVA NA DOLENJSKEM

Dolenjsko so Rimljani organizirali v provinco Panonijo. Po odhodu legij iz našega ozemlja dalje na vzhod je bila okrog leta 100 prejšnje enotna provinca razdeljena v Pannonio Superior, kamor je spadala tudi Dolenjska, in Pannonio Inferior s središčem v današnji Slavoniji.